

circulo feliciter fungebatur, quotidiani sumptus alimoniam et corporeæ sustentationis edulium, in quibus mortalium vivacitas vescitur, in præcelso potestatis culmine antiquarii scriptoris mercinonia indeptus est, malens Scripturarum emolumento litterarum carnalis vitæ nutrimenta per laboris exercitium adipisci, quam inertis desidiæ torporé tabescens gratuitis epularum deliciis saginari. Unde etiam cum Prisciani grammatici xviii volumina, qui Romanæ lumen læundiæ vocabatur, proprius palmarum digitulis calce tenus digesta describeret, inauditam antecessoribus et inexpertam præteritis sæculorum imperatoribus promulgabat sententiam; posteris, ut reor, exemplum industriæ derelinquens. Ego, inquit, Theodosius, totius orbis imperator, inter curas palatii hoc volumen propria manu descripsi, etc. Propterea cœlestis tubæ clangor et supernæ sulphicis* classica concreuerunt dicentis: *Non recedat liber*

A legis de ore tuo, et meditaberis in ea die ac nocte. Idcirco in omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis. Quæ est enim labentis mundi prosperitas, aut fallentis vitæ felicitas? Nonne simillima collatione ut somnium evanescit, ut fumus fatescit, ut spuma marcescit? *Divitiæ,* inquit Psalmigraphus, *si adjuerint, nolite cor apponere.* Utinam nobis præsentium rerum possessio non sit futurorum remuneratio! caducarum copia, secularum non sit inopia! Utinam lenocinantis mundi oblectamenta, æternæ beatitudinis non gignant detrimenta! Quin potius, transacto fragilis vitæ intervallo, succedant, suffragante Christo, perpetua præmia meritorum! Quod ipse præstare dignetur, qui pro nobis in patibulo pependit, cum æterno Patre vivens ac regnans cum Spiritu sancto per infinita semper sæcula sæculorum. Amen.

* Forte legendum *sulphicis*, nempe a *sulphix sulphicis*, pro *salpinx salpingis*. Emr.

SANCTI ALDHELMII

SCHIREBURNENSIS EPISCOPI

POEMATA,

SIVE

EJUS OPERUM PARS TERTIA.

DE LAUDIBUS VIRGINUM.

[Hæc duo poemata (hoc et sequens, *de Octo principalibus vitis*), quæ in quibusdam Codicibus unum faciunt, primum cum Codd. Paris., postea cum libro ms. Bodleiano ad verbum contuli. In Bibliotheca Patrum valde corrupta sunt; nec unaquodque omnino mendis carent. GILKS.]

PRÆFATIO

AD MAXIMAM ABBATISSAM.

Metrica tirones nunc promant carmina casto
 Et laudem capiat quadrato carmine Virg
 T rinus in arce Deus, qui pollens sæcla creavi
 R egnator mundi, regnans in sedibus alti
 I ndigno conferre mihi dignetur in æthr
 C um sanctis requiem, quos laudo versibus isth
 A rbiter altithronus, qui servat scepra supern
 T radidit bis cœli per sudum scandere lime
 I nter sanctorum cuneos, qui laude perenn
 R ite glorificant moderantem regna tonante
 O maitenens Dominus, mundi formator et aucto
 N obis pauperibus confer suffragia cert
 E t ne concedas trudendos hostibus isth
 S ed magis exiguos defendens dextera tanga
 N e prædo pellax cœlorum claudere lime
 V el sanctos valeat noxarum fallere scen
 N e fur strophosus foveam detrudat in atra
 C ooditor a summo quos Christus servat olymp

C P astor ovile tuens, ne possit rabula rapt
 R egalis vastans caulas bis dicere puppu
 O mnia sed custos defendat ovilia jam nun
 S M axima præcipuum quæ gestas numine nome
 U A ddere præsidium, mater, dignare precat
 N am tu perpetuum prompsisti lumine lume
 S T itan quem clamant sacro spiramine Vate
 A C jus per mundum jubar alto splendet ab ax
 E A tque polos pariter replet vibramine fulme
 N R ex regum et princeps populorum dictus ab æv
 O M agnus de magno, de rerum regmine recto
 R I lllum nec terræ, nec possunt cingere cœl
 I N ec mare navigerum spumoso gurgite valla
 T A ut zonæ mundi, quæ stipant æthera cels
 A C larorum vitam, qui castis moribus isth
 C A uxiliante Deo, vernabant flore perenn
 I S anctis aggrediar studiis odicere paupe
 R T anta tamen digne si pauper præmia proda
 T O mnia cum nullus verbis explanet apert
 E S otsac animract Namorp Cnunsenorita cirte
 M

INCIPIT LIBER.

Omni, oens genitor, mundum ditioe gubernans,
 Lucida stelligeri qui condidit culmina cœli,
 Nec non telluris formas fundamina verbo,
 Pallida purpureo pingis qui flore vireta,
 Sic quoque fluctivagi refrenas cœrula ponti,
 Mergere ne valeant terrarum littora lymphis,
 Sed tumidos frangant fluctus obstacula rupis;
 Arvorum gelido qui cultus fonte rigabis,
 Et segretum glumas nimbosis imbribus auges,
 Qui latebras mundi geminato sidere demis,
 Nempe diem Titan, et noctem Cynthia comit;
 Piscibus æquoreos qui campos pinguibus ornas,
 Squamigeras formans in glauco gurgite turmas,
 Limpida præpetibus sic complex æra catervis,
 Garrula quæ rostris resonantes cantica pipant,
 Atque creatorem diversa voce fatentur,
 Da pius auxilium, clemens, ut carmine possim
 Inclyta sanctorum modulari gesta priorum;
 Ut prius et prosa laudabat littera castos,
 Si modo heroicam stipuleatur carmina laudem.
 Ut fasti seriem meminisse priorem
 Et dudum prompsit voto spondente libellus.
 Non rogo ruricolos versus, et commata Musas,
 Nec peto Castalidas metrorum cantica nymphas
 Quas dicunt Heliconæ jugum servare supernum,
 Nec precor ut Phœbus linguam sermone loquacem
 Dedat, quem Delo peperit Latona creatrix.
 Versibus infandis nam nunquam dicere dignor,
 Ut quondam argutus fertur dixisse poeta:
 Scandite nunc Heliconæ Deæ, cantusque movete,
 Sed potius nitar precibus pulsare Tonantem,
 Qui nobis placidi confert oracula verbi,
 Verbum de verbo peto, hoc Psalmista canebat,
 Corde Patris genitum, quod Proles unica constat,
 Quo Pater omnipotens per mundum cuncta creavit
 Sic Patris et Proles dignetur Spiritus almus
 Auxilium fragilli clementer dedere servo.
 Est namque in Deitate manens substantia simplex,
 In deitate manet quoque subsistentia triplex,
 Proprietas ergo credatur nomine trino,
 Majestas vero dicatur nomine simplo.
 Namque fides cogit personas credere ternas.
 Sed natura Dei, cœli præclara creatrix,
 Omnia regnando dispensat sæcula simplex.
 En promissa novo scribantur carmina versu
 Garrula virgineas deproinat pagina laudes,
 Colaque cum pedibus pergant et commata ternis,
 Dactylus excepto decurrat fine metrorum
 Spondæi quintam contemnat syllaba partem:
 Ultima sic trochei concludat littera versum,
 Extremus jugiter qui gaudet calce teneri.
 Sic ternis pedibus properent epigrammata metri,
 Nec tibi difficile prorsus quidquam arbitror esse,
 Qui crebris vicibus naturæ jura relaxas,
 Nam nobis rudibus veterum monumenta librorum
 Vocibus humanis fantem testantur asellam,
 Garrula quæ pridem bombosa fauces rudebat,

A Devotaturus populum cum pergere vates
 Vellet, et insontem verborum sternere telis.
 Plus igitur conferre mihi te posse fatebor;
 Quin me terrenam dignaris condere formam,
 Et brutum inspiras vitali flamine pectus;
 Qui corda ingenii ornas, et labra loquelis.
 Nequidquam ut nullus sermonum plectra resolvat,
 Sed fidibus citharæ moduletur carmina Christo:
 Si vero quisquam chordarum respuit odas,
 Et potiora cupit, quam pulset pectine chordas,
 Quis Psalmista pius psallebat cantibus olim,
 Ac mentem magno gestit modulamine pasci,
 Et cantu gracili refugit contentus adesse,
 Maxima millenis auscultans organa flabris,
 Mulceat auditum ventosis foliibus iste,

B Quamlibet auratis fulgescant cætera capsis.
 Quis poterit digne rerum mysteria nosse,
 Aut abstrusa Dei gnaro cognoscere sensu?
 Torridus altaris ni sumptus forcipe carbo,
 Calculus aut ardens emundet spurca labella,
 Quo cherubin quondam purgavit labra prophetæ,
 Ut merito deinceps cœlesti fame flagrans
 Egregius doctor verbi claustrum resolvat,
 Et noxas populi Scripturæ torribus urat,
 Quatenus ad Christum convertat dogmate plures,
 Ruricolos mutans ad cœli regna phalanges.

Humani generis triplex distantia fertur,
 Quæ modo per mundum triquadro cardine degit,
 Et studet in terris mercari regna tonantis.

Denique nonnullos eortitur vita jugalis,
 C Qui recte vivunt concessa lege Tororum
 Et præcepta Dei toto conamine mentis
 Conservare student thalami sub jure manentes.

Post hæc castorum gradus alter, et ordo secundus
 Subsequitur: nupti, qui jam connubia spernunt,
 Ac indulta sibi scindunt retinacula luxus,
 Lurida linquentes spurcæ consortia carnis,
 Ut castis proprium conservent moribus ævum,
 Dum connexa prius thalammorum vincula rumpunt.

Tertia virgineis fulgescit ritæ lucernis,
 Cujus præcellit præfatos infula ritus.
 Mundani luxus calcans ludibria falsa
 Virginitas summo virtutum vertice floret,
 Dum soror angelicæ constet castissima vitæ:

D In qua non regnat fallax petulantia sæcli,
 Sed potius certat carnem frenare rebellem
 Spiritus, ut terras possit compescere noxas,
 Et facinus scelerum superans explodat inorme,
 Quæ plerumque solent ferratas vincere mentes,
 Quamlibet existant præduræ cotis adinstar.
 His igitur gradibus pandit regnator Olympi
 Aulæ cœlestis valvas, et limina vitæ,
 Quos numero supra ternos jam diximus ante.
 His quoque fecundo largitur semine fruges,
 Quas pia perpetui prædixit gloria regni,
 Gliscere sulcati per squalida jugera ruris,
 Sanctis centenos meritorum jure manipulos,
 Virginitibus jugiter fecunda sorte spondit,
 Qui falsas mundi contemnunt pectore ponipas,

Fetida calcantes spurcæ contagia carnis.
 At vero decies senas de cespite ruris
 Fruges deprompsit cœlorum gloria Christus,
 Quos proprie casti carpunt de rure maniplos,
 Qui modo dirumpunt connubia nexa tororum,
 Et demunt proprias devota mente latebras,
 Mundanæ licita spernentes gaudia pompæ.
 Sic demum decies metens ex æquore garbas,
 Ternas accipiet, qui vincla jugalia nectit,
 Nec penitus calcat licitæ commercia vitæ,
 Sed magis in mundo sobolem generare nepotum,
 Progeuiemque libens exoptat gignere stirpis.
 Quapropter cuncti quos flammât cura pudoris
 Et quorum integritatis amor præcordia pungit,
 Spiritus ac castæ conjungant fœdera carnis,
 Dum divina docet duplam sententia vitam.
 Corporeis nam anima præfertur gestibus alma,
 Idecirco jugiter mentis monarchia regnet,
 Ut non iusulent animam phantasmata carnis,
 Nec vincat dominam stolido vernacula gestu,
 Aut unquam regnet contempto serva superbo.
 Nunc igitur raros decerpant carmina flores,
 E quis virgineas valeant fabricare coronas;
 Quid plus cœlicolas juvat in certamine nostro
 Quam integritatis amor regnans in pectore puro?
 Namque pudicitæ superos præconia pascunt:
 Cui licet in terris stirpis generamina surgant,
 Attamen in cœlis virtutum culmina scandit.
 Virginitas castam servans sine crimine carnem,
 Cætera virtutum vincit præconia laude,
 Spiritus altithroni templum sibi vindicat almus.
 Taliter immunis flagrat si corde voluntas,
 Sanctus apostolicæ cecinit dum sermo loquelæ:
 Nescitis quod templa Dei sint illa vestra.
 Spiritus in vobis habitat jam jure tonantis,
 Quæ temperare nefas est, et maculare piaculum.
 Virginitas fulget lucens, ut gemma coronæ,
 Quæ caput æterni præcîngit stemmate regis;
 Hæc calcat pedibus spurcæ consortia vitæ,
 Funditus exstirpans petulantis gaudia carnis.
 Auri materiam fulvi, obryzumque metallum
 Ex quibus ornatur præsentis machina mundi,
 Glarea de gremio producit sordida terræ.
 Sic casta integritas auri flaventis imago
 Gignitur e spurca terreni carne parentis.
 Ut rosa puniceo tincturas murice cunctas
 Coccineosque simul præcellit rubra colores.
 Pallida purpureas ut gignit glarea gemmas,
 Pulverulenta tegit quas spurci glebula ruris.
 Ut flos flavescens scandit de cortice corni
 Tempore vernali, dum promit germina tellus.
 Dactylus ut dulcis frondenti vertice palmæ
 Truditur et sicco præstabit stipite prolem
 Unio de concha ut pouti sordente nitescens
 Nascitur, et proprio matrem præcellit honore.
 Squalidus ut sablo spreti sub cespite ruris,
 Bractea flaventis depromit fila metalli.
 Ut bino sena claudam paradigma versu,
 Sic sacra virginitas cœlorum grata colonis

A Corpore de spurco sumit primordia vitæ.
 Vineæ frugiferis ut constat gloria campis,
 Pampinus immensus dum gignit palmite botros,
 Vinitor et spoliat frondentes falcibus autes;
 Sidera præclaro cedunt ut lumine solis,
 Lustrat dum terras obliquo tramite Titan,
 Cuncta supernorum convincens astra polorum;
 Sic quoque virginitas quæ sanctos incluta comit
 Omnia sanctorum transcendit præmia supplex.
 Integritas quoque virtutum regina vocatur,
 Jungitur angelicis cum casta sponte manipulis:
 Hæc, inquam, virtus cœlesti munere pollens,
 Aurea flammigeris præstat crepundia gemmis.
 Virginitas fulget veluti rubra purpura regum,
 Qua regnatores funguntur jure togati;
B Integritas animæ regnans in corpore casto
 Flos est virgineus, qui nescit damna senectæ,
 Nec cadit in terram ceu fronde ligustra fatiscunt.
 Cernite secundis ut vernent lilia sulcis,
 Et rosa sanguineo per dumos flore rubescat.
 Ex quibus ornatus qui vincit forte palæstris,
 Accipit in circo, victor certamine, sarta.
 Haud secus integritas, devicta carne rebeli,
 Atque nefandorum prostratis strage catervis,
 Pulchras gestabit, Christo regnante, coronas.
 Quamvis integritas ornatur laude metrorum,
 Atque pudicorum crebrescat vita per ævum;
 Non tamen æterno fraudantur munere Christi,
 Qui concessa colunt licitæ connubia vitæ.
C Non ergo argenti squalescit spreta libella,
 Unciæ bis senis quam pensat lancibus æqua,
 Quamvis auratis præcellat fibula bullis,
 Amplius aut certe flavescant petala fulva.
 Nec laterna tibi vilescat vitrea, Virgo,
 Tergore vel raso, et lignis compacta salignis,
 Seu membranarum tenui velamine facta,
 Quamlibet ærata præcellat forte lucerna
 Aut furvas lichnus illustrans luce latebras.
 Pallida nec luæ spernantur lumina noctu,
 Cærule dum fuscant tenebris nox sæcula furvis,
 Plus licet ex centro Titan vibramina fundat,
 Cum nimbi fugiunt, et fervet torridus æther.
 Nec putei laticem spernendum ducimus altum,
 Antlia quem sursum solet exantlare cisternis,
D Quamvis præcipua præcellant flumina fontis,
 Frigida quem gelidis progignit glarea lymphis.
 Mergula nec penitus nigris contemnitur alis,
 Ingluviem ventris squamosis piscibus implens,
 Garrulus aut etiam vilescit graceculus ater,
 Qui segetum glumas, et læti cespites occas
 Depopulare studet, carpens de messe maniplos,
 Quanquam versicolor flavescat penna pavonis,
 Et teretes rutilent plus rubro murice cycli,
 Cujus formosa species et fulva venustas,
 Omnia fabrorum porro molimina vincit.
 Sic caro, mirandum fatu, putrescere nescit,
 Ut referunt nobis veterum documenta virorum
 Quod signum, et species est virginitatis amanti
 Quæ calcare solet devota mente nefandas

Spurcitas mundi sprete putredine carnis.
 Punica neu granis temnuntur mala rotundis,
 Quæ circum simplo cortex velamine cingit,
 Quanquam palmeti præcedant dulcia poma,
 Nectaris, et mellis mulsos imitantia gustus.
 Sic, inquam, integritas fama veneretur in ævum,
 Ut tamen electos, qui nectunt fœdera nuptis,
 Et juste vivunt castorum jure tororum,
 Carpere non cupiat strophoso pagina rictu;
 Præsertim antiquæ cum narret littera legis,
 Illustrem patres vitam duxisse priores,
 Qui ventura Dei prompserunt Flamine sancto
 Bona salutaris, dum Christus sæcla beavit.

Elias vates, quem tetra volumina Regum
 Insignem memorant virtutum tenuia fretum,
 Virgo sacer, fuerat fama per sæcula notus.
 Flumina quapropter terris miracula gessit,
 Atque arcana Dei verbis oracula prompsit,
 Quæ series libri promulgat famine claro.
 Nam gemino quondam, cœlesti fulmine fretus,
 Jusserat arsueros flammam perferre focorum,
 Pentecotarchos, atque viros ad funera centum
 Truserat implentes pariter præcepta tyranni.
 Quique, quater denis et binis mensibus actis,
 Astriferum clausit quadrato cardine cœlum,
 Aridus ut nullis roraret nubibus æther,
 Atque negarentur latices morientibus herbis,
 Nec sitiens pratium desperet nutrimenta lymphæ.
 Tunc iterum nutu nimborum obstacula rupit,
 Ut fluere imbres ubertim ex æthere furvo,
 Elisceret et rursus secundo germine tellus,
 Pabula densa ferens vulgo vernantibus arvis.
 Arbiter æternus quem jussit scandere bigis
 Aurea cœlorum penetrantem culmina vatem,
 Sospes qui nunquam sensit discrimina mortis,
 Cætera per mundum ceu gessit turba parentum,
 Atque futurorum gestura est turba nepotum,
 Sed manet in templis paradisi hactenus heros.

Eliam colit, ut superis in sedibus Henoch,
 Quem rapuit quondam divina potentia cœli,
 Lurida ne mundi pateretur damna nefandi.
 Idcirco simul ad belli certamina cruda
 Contra antechristum gestant vexilla Tonantis
 Omnia de nigris consurgunt corpora bustis
 Clausæ per campos et tumbæ sponte patescunt,
 Dum salpex crepat, et clangit vox clara tubarum,
 Adventante Deo, qui cunctis præmia pensat,
 Seu pia perfectis, seu certe sæva profanis

Sic quoque famosis decoravit sæcula signis
 Virgineo flagrans Eliseus flore propheta.
 Aurea hunc bombis nascentem bacula vatem
 Signavit, quoniam destruxit sacra deorum,
 Munere quem duplo ditabat Spiritus almus,
 Lautæ supernarum qui confert munia rerum,
 Singula per sanctas cumulans charismata mentes.
 Excitat horrenda constrictum morte cadaver,
 Quamvis jam lethi sopitus sorte fuisset;
 Ast pueros stolidos, sanctum qui carpere vatem
 Et laniare student bombosa voce frementes

A Tradidit ursorum mandendos rictibus ultro,
 Calvitium capitis scurrarum more loquentes.
 Sic Deus horrifera sanctos ulciscitur ira,
 Et merito plectit peccantes verbere sævo.

Jeremias bino pollebat munere clarus,
 Quamlibet innumeris esset ditissimus heros
 Virtutum donis, quas Christi gratia confert.
 Sed tamen, ut dixi, duo maxima munia constant
 Hunc pia virginitas ornabat flore pudoris
 Integris totum servantem legibus ævum;
 Atque superna Dei vatem præ sagmina ditem,
 Cœlitus implebant, ut nosset clausa latebris,
 Et reserare poli posset penetralia sensu.
 Quem Deus ex uteri sacravit matrice mundum
 Ante præsentis quam nosset lumina vitæ.
 B Ut foret affatim promens oracula vatis.
 De quo cœlestis fatur sententia Patris
 Quod dudum, quam nascatur de viscere matris,
 Sanctificaretur præstanti munere virgo.
 Mittitur interea mox vaticinare propheta,
 Dæmonis ut regnum nec non et sceptrum tyranni
 Diruat in mundo, fretus virtute Tonantis,
 Et regnum cœli, destructa fraude maligni,
 Ædificet, plantetque restaurans sceptrum polorum.
 Conspicit et geminas vernanti culmine [Bodl., vimine]

[virgas

Quæ signant speciem populorum forte duorum;
 Necnon et totidem corbes ex ordine cernit:
 Sed tamen æquiparans interpretatio plebes

C Protendit [Bodl., Portendit] geminas per sacramenta
 [vetustas.

Scriptorum veterum liquido monumenta testantur
 Quod Daniel semper virgo floresceret almus,
 Qui nobis normam sacratæ virginitatis
 Imbuit, et speculum vitæ monstravit alumnis.
 Certius idcirco promulgat tempora Christi
 Omnibus antiquis præ sago voce prophetis,
 Annorum numeros explanans ordine recto,
 Nuntiat in mundo nostri cuanabula regis,
 Nam quadringentis annorum cursibus, atque
 Bis novem scribens actatum lustra fuisse,
 Donec prodiret Christus regnator in orbem.
 Porro disseruit verax sermone futura,
 Quatuor in mundo regnorum surgere sceptrum,

D Ut prius in strato truculentus imaginis altæ
 Diversis vidit jam præ sagire metallis.
 Denique frondoso regnator stipite robur
 Imperio fretus vidit de cespite crescens,
 Cujus tangebant præcelsa cacumina nimbos,
 Et sub qua volucrum turmæ, et genus omne ferarum,
 Dulcia de ramis carpunt alimenta ciborum,
 Arbore sed procera signatum jure tyrannum.
 Mox intellexit præ sago pectore vates,
 Cujus cœlestis contrivit sceptrum potestas,
 Tempora torquerent donec septena superbum,
 Ut merito fugiens dumosis saltibus erret.
 Et dum despexit terrentis flagra Tonantis,
 Squalidus hirsutus peteret myrteta luporum.
 Quadripedum socius factus sine mente tyrannus

Hic quoque destruxit Belis delubra nefandi,
 Flaminihus scelerum mortis discrimina passis,
 Atque sacerdotes populo sub fraude sacelli
 Fallentes pariter multavit morte cruenta.
 Tempore sic alio, vincens virtute draconem,
 Horrendis atram jactabat faucibus offam,
 Dum glutit piceam crudelis bestia massam,
 Illico rumpuntur multatæ viscera belvæ.
 Hunc Deus horrenda semper tutatur ab ira,
 Quamlibet expertus toleret tormenta malorum.
 Denique non trepidat, fretus cœlestibus armis,
 Sævos belvarum victus, morsusque leonum,
 Quamvis inclusus sævis tortoribus esset,
 Egregius vates foveam retrusus in atram.
 Virginitas castum sic servat semper amicum,
 Tetrica contemnens millenis damna periclis.

Sic quoque virgineis redolentes floribus olim
 Tres pueri pariter servarunt jura pudoris,
 Aurea spernentes stolidi simulacra tyranni.
 Qui turnis vulgi surdum mutumque metallum
 Imperio terrente jubet venerari omnes,
 Cum tuba raucisonis reboat clangoribus alte,
 Fistula cum citharis reclamans æthera pulsat,
 Sambuca salpicibus respondet musica crebris.
 Ut genibus flexis et curvo poplite plebes
 Aurea per campos orarent idola regis.
 Sed tamen Hebræa spernens ludibria pubes
 Cernua non flectit simulacris colla nefandis :
 Impius idcirco fornacis torre minatur,
 Puberibus castis ut cultum suggerat ardor,
 Dum furibunda pios nodarent vincla lacertos.
 Extemplo nexu combussit flamma feroces,
 Sed sacra sanctorum non quibat membra cremare,
 O mirum dictu! pueros quod flamma camini,
 Torribus ignocuis diro sub carcere coxit.
 Verum virginitas sprevit tormenta rogorum,
 Scintillante fide dum fervent corda virorum,
 Angelus ignicomis nam sanctus scandit ab astris,
 Torrida cum gelidis sedans incendia flabris,
 Carbonumque globos exstinguens imbre superno.
 Sed pricos tantum cur patres pagina prodant,
 Limpida quos celebrant veterum monumenta libro-

[rum,

Cum rudis antiquam præcellat gratia legem,
 Salvator clemens qua sæcula cuncta beavit?
 Virginitas vates tum primo exempla Joannis
 Edidit affatim sacro Spiramine plenus,
 Qui Dominum obtrusus sensit genitricis ab alvo,
 Pignus cœlorum terris gestante Maria.
 Hic erat in saltu silvestria pabula mellis
 Atque locustarum mandens corpuscula frugi,
 Cætera nectareæ contempsit ferula pompæ.
 Hunc Gabriel Patri sanctus prædixerat ante,
 Dextris altaris promens oracula vati,
 Thuribulum aurato cum ferret sorte sacello.
 Sed cum forte foret felix præcursor adultus,
 Atque prophetali jam maturesceret ævo,
 Prædicat adventum Christi paranympus in orbe,
 Plures convertens sacro sermone catervas.

A Namque salutiferum mundus Baptista Tonantem
 Diluit æquoreis mergens in gurgite lymphis.
 Accipit inde latex mox munera sacra salutis
 Plurima quadratum quæ nunc sparguntur in orbem,
 Dum populi passim baptismi dona capebant.
 Sic fulsit felix virgo Baptista Joannes,
 Nantius et Domini dictus præcursor in ævum.
 Quem genuit sero patris veneranda propago,
 Quamvis secundo caruisset corpore mater,
 Jam dudum et sterili matrix algesceret alvo.
 Nullus erat potior muliebri viscere natus
 Ni medicus mundi, proles generata Tonantis ;
 Idcirco mundus mundum sine labe piaculi
 Abluit, et laticis Christum sub flumine tinxit,
 Humida fluctivagis sacramentem cæcula ponti

B Fontibus et vitreis donantem munera partus,
 Dum vetuli redeunt iterum ad cunabula vitæ.
 Tunc linquente Deo torrentum marmoræ glauca,
 Ac ripas lustrante piis cum passibus amnis,
 Alta supernorum patuerunt claustra polorum ;
 Æthera celsa tonant dum fatur rector Olympi,
 Compellans sobolem verbo corrente per ætheram
 Hic est, ecce meus dilectus filius, inquit,
 Quem mihi complacuit totum regnare per orbem.
 Cœlitus ad Christum descendit Spiritus almus,
 Præpetis adveniens jam per simulacra columbæ :
 Hæc avis idcirco confertur Flamine sacro,
 Sola caret quoniam crudelis felle veneni,
 Cætera quo ringens stomachatur turba volucrium,
 Mitia sed gestat caudescens illa præpes.

C Plurima pro Christo patiens tormenta prophetes
 Carceris illuviem et furvas sine luce latebras
 Pertulit, atrocis damnans connubia regis,
 Qui consanguinei dirupit fœdera fratris,
 Germani thalamum incestans sine jure tororum.
 Acriter idcirco compescit voce tyrannum,
 Non metuens furibunda necis tormenta nefandæ.
 Protinus effuso rubuerunt sanguine lauces,
 Dum caput abscissum populi ad convivia vectant,
 Quod regina ferox per natam fraude poposcit,
 Scenica virgineo monstrantem ludicra saltu.
 Sic igitur Christum signavit sanguinis ostro,
 Horrendum mundi medicantem vulnere vulnus,
 Dum crucis in patulo suspensum stipite poenæ
 Cogeret insontem violentia ferre reorum.

D Sic tamen optatam senserunt sæcla salutem
 Dum Deus ad vagas Erebi descenderet umbras,
 Ferrea vectiferæ fracturus limina valvæ,
 Ærea portarum quassavit claustra tetrarum ;
 Ut Psalmista prius præsaga voce canebat,
 Passurum mundi promens in calce Tonantem.

Promere nunc nitar sacrum sermone Joannem,
 Qui fuit accubitor Christo gratissimus almo,
 Pectore de sacro sorbebat flumina doctor,
 Imbribus æternis sitiens ingurgitat alvum ;
 Florida qui castæ servavit tempora vitæ,
 Horrescens penitus falsæ commercia carnis.
 Plurimus idcirco devulgans semina famæ,
 Virtutum rumor latum crebrexit in orbem.

Non igitur speciem per singula sermo retexit,
 Sed genus explauat saebroso pagina versu.
 Suscitata interea sopita cadavera letho,
 Quæ gelidæ strictim nodabant vincula mortis,
 DeJidit obtutum cæcorum lumina tangens,
 Claudos firmatis mox jussit pergere plantis;
 Harmoniam surdi sumpserunt aure sonoram;
 Nec non et muti solvebant labra loquelis;
 Sanatis manibus concessit vivere mancos;
 Atra venenarum non sensit damna nigrorum,
 Quamvis lethiferos sorberet faucibus haustus.

Sic legimus prisco vulgatum tempore Saulum,
 Imperiis procerum qui Christi dogmata tempit,
 Alma beatorum contorquens membra virorum,
 Dum priscae voluit legis regnare latebras,
 Et Christo patrios veterum præponere ritus.
 Vertitur interea mutato nomine sanctus
 Paulus apostolicæ meruit præconia famæ,
 Infula virgineo quem comit sacra pudore,
 Quamvis jam dudum damnaret carcere tetro
 Membra catervarum servantum fœdera Christi.
 Sic Deus excelsus qui mutat corda reorum,
 Traxit ovem egregiam sæva de fauce luporum,
 Qui plerumque tetros furva nigredine corvos
 Vertit in albentes glauco sine felle columbas;
 Dum sceleratorum clementer crimina laxat,
 Candida virtutum concedens dona sacrarum.
 Quem Pater ingewinans alta bis clamat ab arce,
 Tunc ruit in faciem prostrato poplite Paulus,
 Stipatus tenebris, et clari luminis expers,
 Quamvis cæcatus sentiret damna pupillæ:
 Ast tamen e cælo vidit fulgescere Solem,
 Pectora qui semper lustrabit luce serena.
 Hic erat egregius doctor mundique magister,
 Barbara convertens doctrinis agmina sacris.

Quadrupedis vituli Lucas formatus ad instar,
 Lucida divino scripsit qui dogmata libro,
 Septuaginta patrum scribens et nomina septem,
 E quibus omnipotens regnorum gloria Christus
 Gignitur, et nostræ sumpsit cunabula carnis.
 Quem sacra virgineis ornabant sarta coronis,
 Quatuor et decies cum septem degeret annos,
 Progeniem domini narrans ab origine prima,
 Dum chaos abstrusum et torpens confusio rerum
 Terrica terrificis texisset sæcla latebris,
 Thesaurusque poli reseraret clave paternos,
 Donec quadrati præpollens conditor orbis,
 Florida sub nimbis formasset sæcla supernis.
 Hic medicus dudum sanabat vulnera carnis,
 Putrida fibrarum procurans ulcera fotu.
 Uberius deinceps animarum crimina sontum,
 Et scelerum facinus, quæ mentis vulnera patrant,
 Discipulus Pauli, Scripturæ dogmati dempsit.
 Denique post mortem sacratis ossibus ornat
 Sedem Augustorum, qua nunc monarchia mundi
 Post Romæ imperium sub cœli culmine regnat.

Roma sacerdotem Clementem tempore prisco
 Edidit, et merito cui dat clementia nomen;
 Quem Deus æthrali ditavit gratia gratis,

A Dum se virgineo servaret munere mundum.
 Hoc genuit pignus cœlestis semine verbi:
 Et baptizandi tribuit cunabula sacra,
 Petrus apostolicæ qui culmen præsidet ædis.
 Nam sacrum jugiter doctorem dogma docentem,
 Atque superna Dei crebro præcepta serentem
 Discipulus fidis devotus passibus æquat,
 Contigit idcirco longævus forte parentes,
 Et proprios pariter germanos visere fratres,
 Quos Petrus Christi clarus piscator in orbe
 Retibus angelicis raptos ex æquore mundi
 Secum felices ad cœli sidera vexit.

Tempore quo clarus fulsit regnator in orbe
 Cui Constantinus censebant sæcula nomen,
 Sylvester Roma degebat præsul in urbe

B Sanctus apostolicæ qui rexit culmina sedis.
 Plurimaque hic fecit virtutum signa sacerdos,
 Quæ modo per mundum chartis inserta leguntur.
 Denique squamigerum vinxit virtute draconem
 Fortia ferratis constringens vincula catenis,
 Qui prius e crypta funesto flamine spirans,
 Romani regni verabat jure catervas,
 Dum contempserunt Christo famularier uni,
 Natricis horrendi cultum præstare putantes:
 Sed cum strinxisset belvam collaribus arcetis,
 Morbida pestiferi comescens flabra draconis,
 Civibus exoritur mox exultatio lætis,
 Bestia delituit quæ pridem sævire solebat.
 Idcirco statim baptismi gratia fulgens
 Cœlitus illuxit Romanis arcibus ut sol.

C Hic Constantini curavit lurida membra,
 Horrida leprosis explodens ulcera squamis,
 Dum regnatorem Christi sub gurgite tinxit.
 Quapropter Roma fregit delubra sacelli,
 Priscæ nefandorum contemnens lana deorum,
 Et potiora rudis sectatur culmina templi,
 Qua Salvatoris signata cruore coruscant,
 Perpetuosque Dei produnt per sæcla triumphos;
 Sic mundum propriis ornabat moribus amplum,
 Dum regem Romæ correxit dogmate Christi.
 Porro conflictum gessit didascalus idem
 Contra bis senos certantes arte magistros,
 Qui pignus mundi fallaci voce negabant,
 Dum Mediatoris spernebant dona vocantis,

D Lucida perpetuæ qui pandit limina vitæ.
 Quapropter cunctos, fretus cœlestibus a armis,
 Vicerat extemplo voti certamine compos,
 Ac velut adversus frendentes ore molossos,
 Frustra qui superas implent latratibus auras,
 Ferrea Scripturæ direxit spicula miles;
 Dum consternati mox omnes terga dederunt,
 Excepto Zambri, qui tunc, necromantia fretus,
 Ignarum populum scrophosa fraude fefellit,
 Dum magus in taurum pellax sine voce susurrat,
 Corruit in terram quadrupes spiracula linquens,
 Vastus dum vulgi clamor ferit æthera nimbi.
 Sed tamen intrepidus Dominum Sylvester adorat,
 Ut plebs quam Christus pretiosæ sanguinis ostro
 Reddidit immunem, sublata fraude maligni,

Tetro haud fallatur falsi phantasmate Zambri
 Mox igitur tauri prostratum morte cadaver
 Suscitatur exsertis absolvens vincula nodis,
 Et mitem armento fecit succedere taurum.
 Tum populi passim clamabant voce Tonantem,
 Laudantes Dominum cœperunt dicere grates.
 Hic fuit, ut fertur, comes integritatis adeptus,
 Donec supremam clauderet tempore vitam.

Rex Constantinus quondam præsentia certa,
 Atque futurarum rimatur somnia rerum,
 Culcita dum plumis Augusti sterneret artus,
 Cernens matronæ rugosæ forte figuram
 Vidit in extasi deformem fronte vetusta,
 Cerno quæ graditur tremulis agitata lacertis.
 Insuper hanc mortis jam sors multaret acerba,
 Imperat illustris regem sermone sacerdos
 Sylvester Constantinum decrepita membra
 Suscitet ut vetulæ rursus cum sospite vita.
 Tunc regis precibus surrexit bella puella,
 Quam prius effigies turpabat torva senectæ.
 Et licet ante situm torperet morte cadaver,
 Fit tamen extemplo formosa puerpera vultu :
 Quam rex contemplatur ovans, cum stemmate

[comit,

Tempora præcingens auro flavente coronat,
 Et peplo chlamydis nec non cycladibus ornat,
 Ut regina gerat rubicunda crepundia collo.
 Talis erat species formosæ virginis alma.
 Tunc Helena docens regem sermone futura,
 Sic ait Augusto, depromens omnia somni :
 Hæc tua semper erit, nam lethi calce carebit,
 Ultima ni diris conflagent sæcula flammis.
 Cumque toro foret Augustus perterritus alto,
 Pallidus evigilat somni formidine captus.
 Conglobat in cœtum disertos arte sophistas,
 Gymnæica qui jactant ventoso dogmata fatu ;
 Quos rogat ut rerum sibi fata latentia solvant,
 Quæ dudum in stratis signant arcana futura.
 Sed eum forte nihil stolido sermone referrent
 Plurima sed falsis finxissent frivola verbis,
 Tunc rex frugales jejunans castigat artus,
 Atque dies septem declinat ferula pompæ,
 A Christo Domino poscens oracula pandi.
 Nox ruit, et tetro mundum velamine vallat,
 Nec non et furvis terram complectitur alis,
 Dum sopor in strato regales occupat artus.
 Cui Sylvester ait, pandens mysteria rerum :
 Fenina, quam torva crevisti luce vetustam,
 Quæ tibi horrebat multum squalente senecta,
 Urbs est quam vulgo Byzanti nomine dicunt ;
 Constantinopolis post hæc vocitetur in ævum,
 Nomine nempe tuo gestat per sæcla triumphos.
 In qua murorum præcelsa cacumina quondam,
 Nunc prostrata solo veterascunt arce ruenti,
 Mœnia marcescunt, et propugnacula nutant,
 Quæ quassat caries, et frangit fessæ vetustas.
 Sed te conservare mea præcepta jubebo.
 Cornipedis spina vectus per squalida rura,
 Cuspide vexilli scrobeam sulcare memento,

A Labara sic equitans per terram tridito dextra,
 Quatuor infidens directo tramite sulcos,
 Per quos, erectis castrorum turribus altis,
 Mœnia murorum restaures imbrice rubra,
 In qua regnabit proles, prolesque nepotum,
 Sicut regnabat patrum numerosa propago,
 Quorum progenies et avi glomerantur avorum.

Jam fuit Hesperix famosus laude sacerdos
 Ambrosius, Christi complens præcepta benigni,
 Spiritus et castæ servavit scedera carnis,
 Qui nomen gerit Ambrosiæ de nectare ductum.
 Hic tener in cunis quondam dum parvulus esset
 Magna futurarum gessit spectacula rerum ;
 Namque examen apum numerosis forte catervis
 Contextit faciem pueri, mirabile fatu ;

B Quæ licet horrenda stiparent labra cohorte,
 Non tamen infantis sensit discrimina corpus.
 Sic crebris vicibus replebant ora jacentis,
 Atque catervatim rursus remeare studebant.
 Post hæc ætherios repetentes agmine nimbos,
 Visibus humanis certant abscedere porro.
 Hæc pater Ambrosii stupuit miracula cernens,
 A quo sortitur nomen sic inclyta proles.
 Hoc nempe examen quo sancti labra redundant,
 Dulcia mulsorum portendit verba favorum,
 E quibus affatim dulcescunt pectora plebis.
 Lucida digessit venerandus opuscula doctor,
 Cum ratione pia pandens ab origine prima,
 Qualiter hunc mundum summi prudentia Patris
 Tempora præsentem tunc per bis terna dierum
 C Fecerit æterno disponens sæcula nutu.
 Hæc, inquam, docuit crebro sermone sacerdos,
 Plures perducens ad cœli regna phalanges.

Garrula Martini nunc prodat littera laudem,
 Quam celebrat totus quadrato cardine mundus.
 Hunc Pater omnipotens nondum baptismate lotum
 Nec balsamorum sacris chrismatibus unctum,
 Tempora nocturno cœlesti laude beavit,
 Dum stipem mancis et peplum ferret egenis,
 Christo devotus cum jam catechumenus esset.
 Quis vero studeat, diserto fame fretus,
 Omnia virtutum chartis describere signa,
 Quanta Deus dederit devoto dona clienti?
 Sæpe salutifero correxit dogmate pagos,
 Ut ritus vellent magis exstirpare nefandos,

D Atque creatorem regnantem credere Christum.
 Nam paganorum destruxit fana profana,
 Jure tyrannorum sternens delubra reorum :
 Et mox antiqui contracta fraude sacelli
 Fabricat Altitrono venerandus templa sacerdos.
 Sic quoque famosam frondenti stipite pinum,
 Qua proceres stolidi tunc thurificare solebant,
 Heu scelus ! in veribus torrentis exta bidentum,
 Diruit, ut populum non fallat cultibus error.
 Surgere ter fecit defuncta cadavera letho,
 Tetrica terrentis dirumpens tartara mortis,
 Nec non ægrotis impendens munia vitæ.
 Lurida debiliū fomentat membra virorum
 Quamlibet expertus non esset vulnera ferri

Unquam, nec rubro roraret sanguine martyr,
Aut etiam diris arisset torribus ignis;
Atiamen illustrem meruit confessio palmam,
Dum mens parta fuit mortis discrimina ferre.
Hic præsul jugiter permansit virgo perennis
Donec ætheriam miles migraret in aulam,
Angelicis vectus cœli ad convexa catervis.

Temporibus priscis venerandos Græcia patres
Edidit, ex quorum numero celeberrimus exstat
Gregorius felix, fama super æthera notus,
Quem Deus edocuit mundum servare pudorem
Corporis, et castæ conjungere fœdera mentis.
Tempore nam quodam geminas per somnia cernens
Virginæ vidit fulgentes flore puellas,
Quas ille aspiciens torvis obtutibus horret,
Femineos quoniam non gestit cernere vultus.
Tum sanctum placidis compellant vocibus ambæ:
Ne graviter juvenis devotas sperne puellas,
Neque indignatus vultum contemne sororum,
Dum tibi perpetuo fratris copulamur amore.
Nam nobis mundum tribuisti in corde sacellum,
Quo jucundantes semper lactabimur ambæ.
Frater, amicitia nunquam fraudabere nostra:
Altera virginitas secundo flore vocatur;
Altera gestabit solers sapientia nomen.
Et sumus angelicis missæ de sedibus isthuc,
Ut tecum maneant nostræ consortia vitæ.

Basilius quondam doctorum maximus auctor
Candidit egregiam divino dogmate legem:
A qua processit libratæ norma vitæ,
Vergere quæ nullum laxat sub pondere sævo,
Trutinat electos, sed justa lance libelli,
Alternis vicibus [*Bodl.*, Vocibus alt.] reddens ora-
[cula sanctis,

Qualiter ornatur verax concordia fratrum,
Et justæ jugiter fulgescant fœdera mentis.
Nec non deserto digessit fame librum,
Prima creaturarum pandentem semina rerum,
Qualiter æternus plasmaret sæcula rector,
Quoque potentatu quadratum conderet orbem,
Materiam mundi discernens ordine recto,
Aurea devexi dum format sidera cœli.
Hinc nobis oritur mundi nascentis origo,
Cuderet ut summus rerum molimina princeps,
Hic se virgineum prodit servasse pudorem,
Taliter affirmans perfecto fame præsul:
« Feminea præceps cognovi corpora nunquam,
Nec tetigi penitus muliebres turpiter artus;
Non tamen immunis vocitabor nomine virgo. »

Edidit insignes tellus Memphis:ca patres,
Lucida perpetuæ mercantæ munera vitæ.
E quorum numero pollebat sorte beata
Nominis famoso felix Antonius auctor,
Summa supernorum conquirens regna polorum.
Hic primus docuit cultores ordine [*Bodl.*, accola]
[sanctos

Squalida per saltus peterent ut rura locorum,
In quis contemplativos decerpere fructus
Possent, et jugiter Domino famularier alto.

A Illic, inquam, monuit cœlorum regna merentes,
Spernere delicias, et mundi linquere gazas,
Ardua sectari, nec non devexa cavere.
Dum calles gemini dispari tramite tendunt,
Unus in ætherios per cœli culmina campos,
Alter sic Erebum lustrat sine fine profundum.
Cujus clarificam qui malunt noscere vitam,
Qualibus in mundo signis effulserit almus,
Quoque modo spurcas curarit corpore clades;
Dira salutifero restaurans ulcera fotu,
Qualiter ut medicus populorum pestibus obstans
Morbida sanatis renovaret viscera fibris,
Non pigeat prorsus seriem spectasse libelli,
In quo scribuntur virtutes illius amplæ.

Haud secus et Paulus signis super æthera notus,
B Omnibus et regnis quæ lustrant lumina Phœbi,
Per deserta fuit quo non præstantior alter,
Tendit ad æterna felix habitacula miles.
Hunc gener infidus strophoso fallere gestu
Maluit insontem, disruptis fœdera pacis:
Idcirco fugiens quærît sub rupe latebras,
Donec tortoris sævi tormenta fatiscant,
Et rursus placido lætetur tempore mundus.
Quem nutrit in crypta palmeti dactylus arcta,
Et fruitur foliis pro aprico tegmine pepeli.
Nam sitis ardorem demebat gurgite fontis.
Quem mox, ut genuit, telluris glareæ glaucum
Rursus in obliquum laices effuderat antrum,
Aliger tam præpes gracili nutrimine farris
Paverat in specu palmæ sub frondibus altis:
C Cui famulabantur sprete feritate leones,
Atque lupi rabidos jussit mitescere rictus.
Vixerat in terris, cœlesti munere fretus,
Undecies denos, et tres feliciter annos,
Tunc demum, æthereis stipatus jure catervis,
Ivit ad æterni castus consortia regni,
Percepturus in excelso nova gaudia victor.

Nec non, eximia virtutum gratia fructus,
Plurima patravit deserto signa stupenda
Hilarion felix famoso nomine dictus,
Quem præsens crebro mundus rumore celebrat.
Dum cupidus gestit normam æquiparare magistri,
Et simulare sui jam perpendicula patris.
Hic stricta corpus frenabat lege petulcum

D Torrida lascivæ demens incendia carnis.
Quique titillantes sprevit primordia luxus,
Prima juventutis calcans ludicra severe
Claruit Ægypto, quod strictum carmine pando.
Nam gipsum, miseros quod dudum faucibus atris
Sorbuît indigenas, flammis combussit enorme,
Dum rogos ingenti lignorum fomite flagrans
Reptantem in prunas consumpsit torre chelydrium.
Denique cum pelagi montanis fluctibus olim
Æquora per vitreos bullirent turgida campos,
Priscaque turgescens non nosset littora pontus,
Cærulea fluctivagis sed regnant molibus alta,
Dum proprias spernunt spumosis fluctibus oras,
Tunc omnes pariter glomerantes ægmine denso,
Contra frustra senem sistebant turgida sanctum,

Et nudum tremuli patronum rite rogabant,
Auxilium miseris ut ferret civibus ultro.
Ille crucis pingens pariter signacula sulcat,
Horridus in cumulum salsarum fluxus aquarum
Concrevit porro surgens ad sidera cœli,
Mox furibunda mæris compressit cœrula sævi.
Sic miles Christi frenabat marmora ponti,
Ut merito sancti non unquam fama fatiscat.

Sic quoque in Ægypto fertur vexisse Joannes,
Accola deserti, vitam sine crimine ducens.
Qui strictis propriam nodabat nexibus ævum,
Caruæ lascivæ vincens ergastula mentis,
Conservans geminum justo moderamine pondus,
Dum divina docet duplam sententia vitam,
Quam rector debet justa discernere lance,
Atque gubernandum carnis cognoscere motum.
Hunc famosa rudem replebat gratia vatem,
Ut posset clausas rerum reserare latebras,
Clancula virginea pandens mysteria clave.
Tempore nam quodam per somnum femina sensit
Munere virtutum quam pleno præditus esset,
Scilicet optatam dum sumpsit carne medelam,
Quamlibet ante gemens gestaret corde querelam.

Imperium mundo florens cum Roma teneret,
Atque gubernaret regnorum sceptrâ per orbem,
Temporibus faustus Benedictus claruit isdem,
Quem Deus Ausoniæ clemens indulserat auctor,
Ut populum Domini vadentem tramite recto
Ferret ad æterni ductor vestigia regni:
Quem prius abstrusus sævis anfractibus error
Traxit ad inferni torrentis tartara nigra.
Sæpe tyrannorum contrivit templa priorum,
Qui Dominum locis tenebroso corde negabant.
Mox ibi desigens victricia signa salutis,
Sic miles Christi devicto hoste triumphat,
Basilicam Domino restaurans æde renata.
Quis modus, aut numerus, vel certe calculus index
Explicare valet virtutes illius amplas,
Quæ modulum et numerum excedunt pro mole ges-

[torum.

Namque cadaveribus reddebat lumina functis,
Quæ gelidæ mortis per vim fortuna necarat.
Auditu surdos et claudos gressibus ornat.
Ægrotos vegetat membrorum viribus augens.
Dæmonis arma fugans, nec non et spicula frangens,
Hostibus explosis restaurat saucia corda.
Nam capisterium rimarum fragmine ruptum
Innovat, ut nutrix lacrymarum flumina fudit.
Pestiferum calicem, qui mortis pocula cinxit,
Porrecta rupit dextra per signa salutis.
Sic etiam chalybem prolapsam gurgite Gothi
Ad proprios iterum jussit remeare lacertos.
Primo qui statuit nostræ certamina vitæ,
Qualiter optatam teneant cœnobîa normam,
Quoque modo properet directo tramite sanctus,
Ad supera scandens cœlorum culmina cultor;
Cujus præclarum pandens ab origine vitam
Grægorius præsul chartis descripserat olim,
Donec æthralem felix migraret in arcem.

A Hujus alumnorum numero glomeramus ovantes,
Quos gerit in gremio secunda Britannia cives,
A quo jam nobis baptismi gratia fluxit,
Atque magistrorum veneranda caterva cucurrit
Quid memorem geminos germano fœdere fratres,
Reddentes animas astris, et corpora terris.
Purpureo passum venerantes sanguine Christum,
Martyres effecti rubuerunt carnè cruenta;
Quique vicem reddunt Domino, ut Psalmista can-

[bat:

Ecce salutarem calicem per pocula mortis
Accipiunt pariter pergentes tramite Christi;
Quos simul invenit sanctus monstrante beato
Ambrosius Paulo pulsantes carne sepulta,
Saxea quadratis quos condit tumbula fossis.
B Hæc pia virginitas comebat flore superno
Angelicis semper quæ constat chara catervis;
Unus Gervasius, nec non Protasius alter,
Imperio veterum sortita vocabula gestant.

Præsul erat quondam Narcissus forte vocatus,
Virtutum meritis redolens, ut nomine florens,
Quem simul ornabat pollescens munere duplo
Pontificatus apex cum virginitatis honore,
Claruit idcirco celebri rumore per orbem,
Dum vitæ meritis fuleitur dogma loquelæ.

Nam fontis latices oleo pinguescere fecit,
Et liquida crassis mutavit flumina guttis;
Denique dum tempus festis paschalibus aptum
Annuâ Christicolis renovaret vota per orbem,

C Quod solet uberius Christi celebrare triumphos
Cætera quam celebrent anni solemnia festa,
Tunc oleum in vacua defecit lampade vitri,
Et lychnus fumans furvis obtorpuit umbris,
Pendula cum nulla flammaret luce lucerna.
Mox fontana jubet Narcissus flumina lymphæ,
Fidens in Dominum, sacros haurire ministros.
Et complere cavum cum glauco gurgite vitrum.
Funditur interea per cunctas unda lucernas,
Sic exorcizans lychnos benedixit aquosos.

Jamque latex lucens flammâ pascebat edaces,
Papyrus in medio radiabat lumine centro,
Clarius et multo quam fomes pinguis olivi,
Aut certe in vitro splendescens arvina scrofæ.

Mox vulgi cuneus cernens miracula rerum,
In commune Deo grates laudesque frequentat.

Non tulit hanc faustam grassator crescere famam,
Qui genus humanum strophis elidere [Bodl., eluder.]

[certat.

Concilium glomerat [Bodl. glomerant] cum trino

[teste nefandum,

Qui scelus horrendum concipiunt [Bodl., conciat]

[crimine falso,

Præsulis ut famam serpentis dente lacessant,
Atque venenata sanctum cum fraude sugillant,
E quorum numero procelens primitus uges,
Quamvis juraret, pellaci fraude sefellit:
Ignibus sic atris, et flammis fomite farsis
Conflagrem penitus, si fatu frivola fingam.
Alter subsequitur, strophosam ferre querelam;

Taliter ad turmas infit cum voce procaei :
 Sic mea non pereant regali corpora morbo,
 Quod veros promit jurans sententia fatus.
 Tertius ast testis profert e pectore questus,
 Et juramenti nodosis vincla catenis
 Nititur imprudens verbis constringere falsis :
 Sic mea non tenebris nigrescant lumina furvis,
 Glaucoma nec penitus lippos suffundat ocellos
 Assertor verax si fingam famina falsa.
 Propterea exilium voluit perferre sacerdos
 Invidiæ maculam fugiens declinat iniquam.
 Sic pater in salu fertur vixisse remotus
 Contemplativos carpens sub monte maniplos,
 Dum solus soli Christo famularier optat,
 Lubrica fallentis conculcans gaudia sæcli.
 Mox igitur punit præfatos ultio testes,
 Qui sacramentis concinnant frivola falsis,
 Et temerare student insontem crimine vatem.
 En, lare torrenti testis conflagrat iniquus,
 Primus qui labris contorsit tela nefandis,
 Præsulis ut vitam fuscarent verba maligna.
 Culmina celsa crepant ignitis usta favillis,
 Atque propinquorum turmas combusserat ardor.
 Sic quoque crudescens multabat poma secundum,
 Morbo regali plectendo lurida membra,
 Donec putrescens prodiret pectore flatus.
 Tertius orbatus geminis sub fronte fenestris,
 Limpida dum tenebris clauduntur lumina tetrus.
 Hic ergo aspexit tremulus tormenta priorum,
 Qualiter Alithronus pellaces plecteret astus,
 Horrendi sceleris scenam patefecit opacam.
 Machina detegitur cæcis frustrataque stellis :
 Et reus in tantum lacrymarum flumina fudit,
 Irrigat et salsis oculorum fontibus ora,
 Donec ocellorum caruissent luce pupillæ.
 Sic vindicta reos plectebat trina Tonantis,
 Usque fugam vitæ cum mors bacchatur acerba.
 Arbiter æternus dum sontum crimina punit,
 Alma sacerdotis pandit præconia casti.
 Nec minus interea stupuit Memphitica tellus
 Rumores patrum sub cæli culmine claros,
 E quis ortus erat felix Athanasius olim,
 Cujus Alexander sanctissimus exstitit altor.
 A quo victus erat torvum qui schisma docebat
 Arrius infaustus, ventris dum viscera sædæ
 Turpiter egeasit ruptis extalibus ani,
 Quæ cava per cryptas complebant antra latrinæ.
 Sanctus Alexander, missæ solemnibus actis,
 Cum celebrarentur sacræ libamina mensæ,
 Aspicit infantum ponti per littora turmas,
 Mystica dona Dei ludo simulare stupendo.
 Vidit nempe procul quod sic Athanasius illos
 Tingeret infantes baptismi gurgite mersos,
 Ceu foret antistes sacro more dicatus.
 Talia signa sacrum portendunt esse futurum,
 Prospera quod rerum liquido fortuna declarat.
 Hoc gestum ludis apicum sed seria firmant,
 Almus Alexander cum vitam funere clausit.
 Post hæc successit florens Athanasius ævo :

A Qui gregis excubias ut pastor ovile tuetur
 Contra belvarum fraudes rictusque luporum,
 Qui lustrare solent mandras, et septa bidentum.
 Hic ergo præsul stolidorum dogmata demens,
 Sævos schismaticos et melle pericula perfert.
 Quem iidem schismatici, spissa fallente caterva,
 Infamare student, fingentes frivola falsa,
 Dum regi monstrant evulsum carne lacertum,
 Et loculo gestant vulgi ad spectacula truncum,
 Quod magico stolidi dicunt phantasmate gestum,
 Turpiter Arsenium sic fantes corpore mancum,
 Qui dudum exstiterat librorum tramite lector.
 Tum jubet Augustus vatem Constantius alnum
 Protinus arceri [Bodl., arciri] porro de finibus
 [isthinc.]

B Sed secus evenit, quam machina straba putabat,
 Præfatus lector dum fraudem prodidit atram.
 Tunc pius antistes, detecta fraude maligna [Bodl.,
 [maligni] :

En, inquit, sanam lectoris cernite dextram,
 Necnon nervosam cuncti spectate sinistram.
 Tum novus insonti crebrescit laude triumphus,
 Quando sacerdotem noscunt sine crimine sanctum.
 Æmulus obstupuit, fraudis dum scena patescit.
 Buxeus o quantos obtexit pallor inertes,
 Seu certe quosdam rubræ confusio frontis.
 Sic rea, suffragante Deo, commenta fatiscunt.
 Sed contrita rotis extollit vipera cæphal
 Et rursus ructat tetrum de sauce venenum.
 Namque alia sanctum nituntur fallere fraude.

C Femina nempe procax strophis instructa nefandis,
 Insinulare studet stuprorum crimine vatem.
 Sed dicto citius verborum spicula peltis
 Presbyter obtundit, inæcham inolimine vincens,
 Quam probrosa manus strictim tollentis obuncat.
 Sed tamen antistes, Christi testudine fretus,
 Æmula sævorum vitat figmenta virorum,
 Delituit senis annorum cursibus, extra
 Cisternæ latebram descendens usque profundam,
 Quæ lymphis vacua præstabat tecta tigilli :
 Qua latuisse ferunt lustris volventibus ipsum,
 Cerneret ut nusquam radiantem lumine Phœbum.
 Justitiæ vero solem septemplicis æthræ,
 Quem sacra per biblos descripsit littera lautos,
 Pectoris intuitu desistit cernere nunquam.

D Garrula nunc Babylæ depromat chartula palmam,
 Plurima pontificis pandens præconia clari,
 Qui gregis excubias et caulas vallare bidentum
 Imbutus fuerat conscripto dogmate bibli
 Dirorum contra morsus rictusque luporum.
 Princeps imperium qui Romæ nexerat amplum,
 Imo triquadrum discreto limite mundum,
 Non cunctante gradu cum sanctæ limina valvæ
 Vellet adire ferox, strophæ stimulante malignum,
 Tum pius Augustum castigans voce superbum
 Increpat antistes, contempto stemmate regis,
 Fatu defendens sacri vestibula templi.
 Præcipit audacter maculatum cæde cruenta
 Absidam ecclesiæ pullis non tangere palmis.

Incitur angustam quapropter præsul ad aulam,
 Ut vice verborum strabo cum rege loquatur :
 Impius extemplo venerandum cogere pœnis
 Christicolam cœpit constrictum nexibus arctis,
 Ut supplex veterum oraret figmenta deorum,
 Delubris [*Bohl.*, Delubri] statuis libans holocausta
 [litaret ;

Quod flamen felix ut spurca venena recusat,
 Nec blandimentis inclinat colla sacelli.
 Tum tres infantes germano fœdere functos ,
 Quos pius imbuerat Scripturæ dogmate præsul ,
 Imperat Augustus lentis vexare flagellis,
 Quatenus inflictis nutarent pectora flagris,
 Quæ prius obstiterant regi parere nefando.
 Sed tamen infantum non cedunt corpora pœnis,
 Quin magis horrendas vincunt præcordia virgas,
 Quamvis sanguineos fudissent verbera rivos,
 Crudaque per tenebras rorarent vulnera pulpas.
 Tunc demum capital perpeusus forte sacerdos,
 Æthera glauca petit devecata morte triumphans,
 Nec non in vestes sursum migrante magistro,
 Hoc est ephœbi, quos rubris sarta rosetis
 Ornabant, pariter cœlorum culmen ovantes,
 Angelicis juncti penetrabant cœtibus altum.

Quis valet urbanus laudes sermone polito
 Fari sanctorum sub cœli culmine claras,
 Qua croceos Titan radios diffundit in orbem,
 Dum lustrat latum reflexo tramite mundum.
 Sed tamen egregios depromens garrula scabro
 Incipiet celebrare viros nunc pagina versu
 Quos materna simul matrix enixa gemellos
 Edidit in mundo sortitos nomina dupla.
 Quorum alter Cosmas, Damianus dicitur alter.
 Imbuit hos pariter sæcli doctrina medelam,
 Nec non divina præstavit gratia gratis,
 Ut possent fibris putres explodere pestes,
 Atque salutiferam morbis impendere curam,
 Artibus horrendas pellentes corpore clades.
 Mutos, et manceos, claudos, surdosque repertos,
 Luscos, et strabos, qui torta luce fruuntur,
 Blazos, ac balbos, qui sævis verba loquelis
 Fantes corrumpunt, et quidquid debile fertur,
 Cœlitus instaurant, Christo donante, salutem.

Sicque luem carnis trudent medicamine spurcæ.
 Nec tamen eximio virtutum munere dites,
 Auri fallentis gestant marsupia farsa ;
 Sed oculos nummi calcant, ut tetra venena.
 Omnia donantes gratis pro stipe superna.
 Princeps interea mundi, qui sceptra regebat,
 Martyres edictis multat crudelibus atrox.
 Tum geminos pelagi prædictos gurgite fratres
 Merserat in pontum fretos virtute Tonantis :
 Algida sed vitreis mitescunt æquora flustris
 Dum dicto citius sanctos ad littora vectant.
 Sic compressa salis sacra virtute potestas,
 Turgida fluctivagis sopivit cœrula campis,
 Dextera dum patris portum patefecit in undis.
 Impius idcirco cernens vexilla tropæi,
 Altera gorgoneis molitur damna venenis,

A Nam truculenta ferox flammiarum pabula torret.
 Et sacramentorum fornacem fœmite facit,
 In quam flagrantem sacros detrudere jussit,
 Ut rogos insontes prunarum torre cremaret
 Artus, quos dudum turgescens gurgite pontus
 Mergere non quibat lympharum fluctibus atris.
 Sic facula flammæ fornacis fomite friget,
 Ut miles Christi, neglecto turbine flammæ,
 Redderet ingentes pro vita sospite grates.
 Ceu salamandra focos solet insultare pyrarum,
 Quamvis congeries glomeretur forte rogorum.
 Tunc crucis in patulum coguntur scandere robur,
 Atque pharetrarum densas sufferre sagittas.
 Mox sator æternus, qui sanctos jure triumphat,
 Spicula tortorum confregit dira reorum.

B Exin martyrii sumpserunt sarta cruenta,
 Ad convexa poli migrantes culmina celsi.
 Nec meminisse moror præconia clara Chrysanti,
 Quem merito mundus famosa laude frequentat.
 Hunc igitur genitor florentem tempore proto
 Tradidit investem rhetorum forte magistris,
 Ut puer indolis librorum disceret artes,
 Quas mundana colit stolido sapientia sensu.
 Qui fuit, ut fertur, donatus mente sagaci,
 Ardens ingenio, et prudenti pectore puber.
 Post hæc illustris dum sacra volumina lector
 Auribus hausisset cœlesti graminate scripta,
 Protinus antiquæ contemnens dogmata sectæ,
 Falsa veterum calcavit frivola legum,
 Et dicto citius, nactus rudimenta fidei,

C Flagitium sceleris baptismi didicit unda :
 Mox publice Christum paganis prædicat ultro,
 Dira superbarum spernens tormenta minarum.
 Tum genitor sobolem, naturæ jura resolvens,
 Truserat in tenebras conclusi carceris atras,
 Magnopere metuens fisci decreta nefandi,
 Insuper et capital tremulus formidat acerbum.
 Sed cum mens juvenis ferret tormenta libenter
 Mox aliam genitor concinnans machina scenam,
 Lubrica mundanis admovit gaudia pompis,
 Serica purpureis præbens velamina pæpis,
 Quæ moritura facit fetoso viscere bombix,
 Induit egregium pretiosa veste nitentem.

Tum jussu patris convivium largæ puellæ,
 Deliciasque ferunt, epulas luxusque culinæ,
 D Vestibus ornata variis, et fronte venusta,
 Talibus ut pompis miles mollesceret audax,
 Ferrea quis crebro cedunt præcordia virum ;
 Sed tamen, armatus Christi testudine, tiro,
 Oscula virgineis despexit lubrica labris,
 Nec penetrare sinit stuprorum spicula pectus ;
 Sed procul excussit jaculatas fraude sagittas.
 Non, sicut cecinit sponsali carmine vates,
 Mollia tunc roseis hærescunt labra labellis,
 Dulcia sed Christi lentescunt labra labellis.
 Venit ad extremum virgo certamen adulta,
 Daria vestalis formosa fronte rubescens,
 Aurea cum glaucis quam comit lunula gemmis.
 Nititur hæc juvenem Veneris constringere nexu,

Quatenus ad thalami flectat connubia mentem.
 Hæc phalerata fuit facundis freta loquelis.
 Denique disertæ stupuerunt forte magistri,
 Virginis ingenium biblorum fame cultum [Par.,
 fultum].

Nempe tenax scripti fuerat, veloxque legendi
 Sed secus evenit fortunæ casus opacæ :
 Dum pius opposuit fatis contraria fata.
 Daria quæ dudum servabat numina Vestæ,
 Credidit Altithronum cœli qui scepra gubernat,
 Facundis virgo verbis conversa Chrysanti.
 Tunc simulata tori fingunt consortia fatu,
 Moribus et castis vivunt concorditer ambo,
 Ut spurcum penitus vitarent pectore nævum,
 Et maculam Veneris pullam cum corde fugissent.
 Post hæc baptismi sacratis tingitur undis,
 Quatenus exuvias spoliaret mente vetustas,
 Et nova de liquido sumatur gurgite lodix.
 Tum virgo veterum sprevit documenta librorum,
 Et sequitur Christi quadratis dogmata biblis.
 Quis poterit vulgi tantas numerare catervas,
 Quantas exemplis coegerunt credere Christo ?
 Traditur idcirco pœnis torquendus acerbis,
 Septuaginta viri quem denso milite servant,
 Herculis in fano, ni forsæn thura litaret.
 Tunc miles cœpit dirus vexare negantem
 Athletam Domini, fretum virtute superna,
 Udis et crudis nervorum nexibus angens,
 Torrida flammantis laturum caumata solis.
 Sed puncto citius laxantur lora lacertis,
 Omnipotente Deo reates solvante nefandos.
 Et suras iterum cipporum vincula claudunt,
 Cruraque cum rigidis nectebant turgida lignis :
 Extemplo cippum findit regnator Olympi,
 Quamvis hunc stolidi cæcata mente ligarent.
 Lotia tunc licitor crudelis spargere jussit,
 Sacros humectans artus fetore putenti,
 Qui liquor, ut dicunt, atrum phantasma fugabat,
 Dum vernam Domini sperat necromantia fretum,
 Sed putor ambrosiam fragrabat nectare suavem.
 Exin tortores buculam deglobere birsa
 Mandant, ut crudo stringantur tergoe membra
 Martyris, ardentem passuri lumine solem ;
 Torrida sed Titan compressit fulmina frendens,
 Ut nulla insonitis ferrent incendia membra.
 Tunc reciproca virum claudunt ergastula sacrum,
 Arcta catenarum constringunt vincla lacertos,
 Necnon et collum nectunt cum crure gemello.
 Ecce repente pius nodatos arbiter artus
 Eripit, et chalybis mox stricta ligamina rupit.
 Porro cum sanctum nodoso vimine miles
 Cederet infaustus, rubro qui sanguine gaudet,
 Sed, mirum dictu, sceptrorum flagra beatus
 Ictibus argutis martyr non sensit acerba ;
 Quin imo ut plumæ mollescunt vimina sancto
 Lenia, ceu viridis lentescit papyrus anne :
 Claudius his signis compunctus credidit ultro,
 Septuaginta viros convertens dogmate claro,
 Fecit baptismi purgari gurgite mersos.

A Quapropter rubro perfusus sanguinis ostro,
 Miles ad æberium faustus perduxit Olympum.
 Quos simul obstruxit felix spelunca sepultos,
 Lucida perpetuæ visuros præmia vitæ.
 His convexa poli merito lustrantibus alta,
 Daria cum duro patitur tormenta Chrysanto ;
 Impiger ast ille, strictas molimine ferri,
 Truditur in tenebras laturus carceris atlas,
 Lurida quo putridis fluxerunt stercora ripis [Par.,
 crypti].

Nectare sed fetor cedit, ceu luce latebræ.
 Traditur interea sceleratis Daria scorti :
 Pro-stibulum mœchæ penetrans sine crimine scævæ,
 Sed leo de claustris rugibundus mittitur arctis,
 Virgineos artus tutos servare puellæ,

B Si quisquam cuperet sanctum temerare pudorem,
 Gestibus obscenis contractans corpus honestum :
 Arcam ceu quondam probrosus contigit Oza,
 Protinus oppeteret confusus fronte petulcus,
 Rictibus et rabidi corrosus dente leonis
 Ultricem pœnam sentiret morte ferina.
 Tunc demum Augusti qui Romæ regna gerebat,
 Decreto rubras sumpserunt morte coronas,
 Et simul in crypta pansant sablone sepulti,
 Quos simul in vita vexavit pœna cruenta,
 Credimus ut faustis glomeratos jure catervis
 De gremio tumuli, cum tellus sponte dehiscet,
 Et genus humanum tumbis emerserit atris.
 Suscitet ad requiem, mundum dum laxat habenas.

C Tempore transacto, sanctam gentilibus armis
 Ecclesiam Christi tempestas scæva cruentans,
 Martyribus sacris mortis discrimina mille
 Conglobat, insontes torquens sine crimine culpæ,
 Ut miles Christi stricto mucrone necaret
 Impia tortorum cum ferret flagra malorum.
 Hos inter, quidam Julianus nomine martyr,
 Horrida sanguineis perfert certamina pœnis.
 Quem pater ad scholam, cum primo glisceret ævo,
 Tradidit, ut tomis dialectica dogmata rerum,
 Et simul rhetoricas biblorum disceret artes.
 Mox igitur juvenis veterum documenta librorum,
 Quamvis in tenero pulcher pubesceret ævo,
 Limpida discipulus scripsit scholasticus astu,
 Cumque pater sobolem vetulam vidisset adultam,
 Nititur indocilem claris natalibus ortum

D Flectere cum precibus, thalamorum ut jura capessat,
 Quatenus inde foret post successura nepotum
 Progenies, mallet si ditem ducere sponsum.
 Flagitat inducias septem sufferre dierum,
 Quatenus hoc spatio pulsaret voce Tonantem,
 Subnixis precibus rogans oracula divi
 Certius ut quiret Christi cognoscere nutum.
 Denique transacto venerandus tempore puber,
 Lecto sopitus cum somno membra dedisset.
 Orama per noctem cœnebat rite supernum,
 Cœlestes fatus sic felix auribus hausit :
 Protinus e strato festinat surgere miles,
 Ne metuas, juvenis, sortiri dote puellam,
 Dulcia neu rigidus frangas decreta parentum.

Sed tamen hanc sociam sanctam servare memento
 Quæ tibi cum mero copulatur corpore virgo,
 Namque pudicitia comites indefessa manebit.
 Multa mihi populi servibunt millia possim,
 Quæ vestris credunt cælorum sceptrâ loquelis.
 Interea juvenis patris præcepta facessit,
 Et simulata tori spondens connubia matri,
 Accipit ornata gemmis auroque puellam.
 Attamen Altithronus quadrati conditor orbis
 Pacta tutatur sponsum cum virgine castum,
 Propria fuscarent ut nunquam crimine membra,
 Luxuriam carnis frenantes ilibus almis,
 Præsertim pia cum Christus præcordia pungens,
 Per somnum moneat castum servare pudorem;
 Nam bibli seriem, quam rex direxit Olympi,
 In thalamo cernunt, aurato grammate scriptam,
 In qua virginitas servari sancta jubetur.
 Exin vernarum fundant cœnobîa Christi,
 Normam justitiæ qui servant tramite scripto.
 Virginitas quoque condunt gurgustia cellæ,
 Quas licet inferior sexus discriminet ordo,
 Non tamen inferior virtutum cardo sequestrat;
 In quis nempe decem monacharum millia florent,
 Cantibus aspidibus, et psalmi carmine crebro.
 Sic fatuabantur jugiter, noctesque, diesque,
 Viribus infractis pulsantes atria cœli
 Astri ferri precibus dum lustrant limen Olympi.
 Interea veteris ructantur faucibus draconis
 Atrâ venena, sacras Christi torquentia turmas.
 Tum miles Christi nodoso fuste flagella
 Sustinet immerito constrictus nexibus arctis.
 Flagraque cum crepitu præsulant cæde cruenta,
 Donec purpureo rorarent sanguine rivi.
 Sic sequitur Dominum devota mente minister,
 Ad superas arcas angusto tramite tendens,
 Ut prius angusto tendebat calle magister,
 Sanguine purpureo demens peccamina mundi,
 Dum pius in patulum dignatur scandere lignum.
 Tum luscus tortor sensit detrimenta pupillæ,
 Martyris afflictus flagris, et stipitis ictu.
 Mox *monophthalmi* restaurat lumina martyr,
 Quamvis pontifices fani ludibria passi
 Reddere non possent evulsam stipite lucem
 Insuper excelsum forti compage sacellum
 Quinquaginta simul stabant simulacra metallis.
 Diruit ad fundum sternens molimina prisca.
 Non Mars vulnificus, qui belli semina spargit,
 Rancida gorgoneis inspirans corda venenis,
 Delubri statuis potuit succurrere parvis:
 Nec Venus, aut Veneris prodest spurcissima proles.
 Aurea sternuntur fundo simulacra Minervæ,
 Quamque Deam stolidi dixerunt arte potens em;
 Nec Bacchus valuit, cui frondent palmitibus vites,
 Ut referunt falso veterum signa librorum,
 Numine nutantes fani fulcire columnas.
 Sed titubant templi tremebundis marmora crustis,
 Et ruit in præceptis lessellis fabrica fractis.
 Neptunus fama dictus regnator aquarum,
 Qui regit imperium ponti turgentibus undis,

A Falsas effigies, quas glauco marmore scalpunt,
 Aurea seu fulva quas ornant petala fronte,
 Haud valuit veterum tunc sustentare deorum.
 Alcides fertur Centauri victor opinus,
 Flaminea qui pressit latronis flamina Caci,
 Quamvis fumosis ructaret flabra loquelis,
 Herculis in crypta et torqueret dextera clavam,
 Non tamen in templo rigida virtute resultat,
 Qua famulus Christi supplex oramina fudit.
 Vulcanus cutax, quem fingunt igne potentem,
 Torrida flammigeris moderantem fulmina frenis
 Funditus occubuit fraudatus torre rogorum.
 Sic quassata ruit simulacris machina lapidis,
 Ut veterum narrat verax historia rerum [*Par.*, re-
 gum],

B Cum geminam flamen prolem peccare videret,
 Nec tamen asperitas patris comperceret ulla,
 Plecteret aut sotes crudescens ultio natos,
 Acriter idcirco exarsit vindicta Tonantis,
 Quatenus arca Dei diræ post funera stragis,
 Ducta per Azoton simulacrum sterneret altum;
 Tunc ruit in frontem contracto poplite Dagon,
 Et caput infandum funestos liquerat artus,
 Quod vulsum ex humeris cives in limine cernunt.
 Aurora in fulvis dum luxit lutea bigis,
 Et croceum jubar in quadrum flavesceret orbem,
 Ac roseos patulis radios infunderet arvia,
 Spinaque cum trunca membrorum parte re-insit;
 Haud secus in divos, quorum cassata potestas
 Ad fundum cecidit, sævit regnator olympi;

C Expers ut nullus diri discriminis esset,
 Ceu styli series præsentis grammate pandit,
 Sic quoque terga dedit cassato numine Phœbus.
 Qui fuit infausti Saturni filius atrox,
 Jupiter ingentem quem pompanit carmina vatium,
 Hic patris imperium, quod fatur opuscula prisca
 Contra naturam pulso spadone capessit,
 Tum miser in Latio, demptis genitalibus, exsul
 Delituit, nati vitans discrimen acerbi.
 Nec Pluton prodest, qui tetris Tartara sceptris
 Rexit, et inferni furva regnavit in aula;
 Hic Cereris sobolem nigrantes vexit ad umbras.
 Sed regina sequi matrem Proserpina nolle
 Fertur in antiquis falsato grammate biblis.
 D Nec Pan Arcadiæ, quem gens colit exta litando,
 Plurima dum verubus torrebat viscera flammis.
 Contulit auxilium fani fundamine fracto.
 Machina celsa labat, dum culmina fracta fatiscunt.
 Nec glus lentescens murorum mœnia pangit,
 Nec durus scopulus calcis compage quadratur:
 Sic simul exhausta veterum virtute deorum,
 Insuper augustum quassata mole sacellum
 Diruit in cinerem vindex censura Tonantis,
 Ut precibus martyr supplex cum voce poposcit,
 Quatenus Altithronum, lauta qui regnat in arce,
 Possent clarificis pagani credere signis.
 Unica tum soboles præfecti credidit ultra
 Deum pia fructiferis pandit præcordia verbis.
 Martyris amplexus felix oracula puber.

Tunc simul in latebras trudentur carceris atras.
 Quæ damnatorum putrescens forte cadaver
 Turpiter introrsus bulliret vermibus atris ;
 Sed tamen insontum complentur nectare nares,
 Olfactum Ambrosiæ spirantes forte supernum.
 Nec lucis radiis linquens ergastula cessit,
 Limpida sed tenebras arcebant lumina furvas,
 Sic Deus in sanctis alma virtute triumphat.
 Tum custos cernens rerum miracula tanta
 Credidit Altitronum salvantem sæcula regem,
 Baptismum nactus stipatur milite denso,
 Qui prius excubias servabat carceris atri.
 Imperat interea multatum morte cadaver
 Sargere de nigris, anima redeunte, latebris,
 Quod prius obvolvens constrinxit fascia nexu :
 Mortuus evigilat dirumpens tartara tetra !
 Tunc precibus turmæ vasto crepitant tumultu,
 Hortantur juvenem vero depromere fatu
 Qualiter exanimis furvæ vestibula valvæ
 Infernique nigras posset penetrare latebras,
 Et redivivus item splendentem cernere solem.
 Edidit extemplo lethi decreta resurgens,
 Posthumus angelica prodens suffragia turbis.

En iterum sancti, strophæ stimulante draconis,
 Martyres in cupas merguntur fomite farsas,
 In quibus atra picis massa flagraverat ardens,
 Nec non sulphureas ructant incendia flammæ,
 Et sarmentorum comburunt pabula pagi,
 Donec in ætherias flamma prorumperet oras.
 Sed tamen insontes Christi suffragia vallant,
 Licia tunc digitos oleo madentia nectunt,
 Qui mox ignis edax flammis combussit acerbis,
 Non tamen exussit sanctorum torre lacertos.
 En iterum gypsus spiris sinuata malignis,
 Cærulea pestiferis extollit colla venenis :
 Martyres ad theatrum trudentur reste ligati,
 Rictibus ut rodant sanctorum membra leones,
 Necnon mandibulas ursorum ferre cruentas
 Cogeret insontes tortorum pœna lacertos.
 Sed secus evenit sanctis victoria palmæ :
 Bestia sanctorum labris vestigia linxit,
 Obsequium præbens, prædas oblita recentes.
 Sic, mutante Deo, mitescunt corda ferarum,
 Quamvis stultorum torpescant corda virorum.
 Ut quondam vates cola cum commate prompsit,
 Edidicere truces prædam servare leones.
 Post hæc martyrii mercantur sarta cruenta,
 Lucida stelligeri scandentes culmina cœli,
 Ad quorum tumbas gelidæ post funera mortis
 Corpore calloso dein venere leprosi.
 Qui simul in sacro baptismi gurgite mersi,
 Spiritus et carnis sumpserunt corde medelam.

Antiquo fuerat famosus tempore quidam
 Legitime Christo famulans vernaculus alto,
 Quem genuit mundo clarum Nilotica tellus,
 Sacra pudicorum quærentem lucra virorum,
 Quem vocat Ægyptus crebris rumoribus Amos.
 Plurima hic gessit virtutum signa sacerdos,
 Qui fuit in Nitriæ frondosis accola dumis,

A Squalida deserti procurans jugera ruris.
 Hic locus ex Nitro sortitur Nitria nomen.
 Creditur interdum quod nomen sæcula ggnunt.
 Causa fortunæ, si his confidere fas est,
 Si fors aut fatum, seu constellatio quidquam est,
 Si parca nulli parcentes fila gubernant,
 Mortali vitæ fusaque rotante minantur,
 Quod vehit in collo tereti vertigine molem.
 Sed magis arbitror, quod sic errata reorum
 Nitria purgavit, sicut corpuscula nitro
 Sordibus expurgata malis, et lota nitescunt.
 Hic quondam offendit turgentem tempore Nilum,
 Qui secunda rigat flustris Memphitica regna.
 Nam transire volens optata linte carebat :
 Sed spoliare vetat carnem verecundia frontis,

B Corpore ne nudo temeraret jura pudoris.
 Tum dicto citius spumantes litore lymphas
 Penniger ut præpes transfertur cœlestis ultra,
 Piscifer ut dudum momenti tempore vates
 Angelico raptu iustrabat Chaldea regna,
 Ut vernam Domini nutrent crustula farris.
 Ecce puer quidam laceratus dente molossi,
 Atque venenato perpeesus vulnera rictu,
 Vertitur in rabiem fraudatus mente sagaci,
 Ferrea quem strictis nectebant vincla catenis,
 Bacchatur quoniam vagabundis passibus amens.
 Idcirco prolis luxerunt fata parentis,
 Et veneranda petunt fletens oracula sancti,
 Ut miseri cladem, et vulnus sanaret acerbum.
 Quem consulta ferunt tali cum voce dedisse.

C Reddite nunc viduæ sublatum fraude juvenum,
 Et sospes soboles vobis comitatur amanda.
 Olli mirantur quod nosset clancula furta,
 Quæ prius obstruis credebant gesta latebris :
 Tum genitor gaudens grassatur sospite nato,
 Actutum sævis reddens [Par., reddunt] direpta ra-

[pinis.

Sic fors evenit, verax ut voce spondit,
 Tempore mox alio dolium deferre poposcit,
 Quod duo voverunt, alter sed vota fefellit.
 Idcirco gelida constrictum morte camelum
 Perdebat gibbum, quo vascula ferre pepercit,
 Sospite perfruitur sed verax alter asello,
 Quo promissa seni complevit vota benignus.
 Hunc vidit ferri felix Antonius olim,
 C Lingueret egregius cum carnis vincula miles,
 Angelicis turmis ad cœli sidera vectum,
 Pulchraque perpetuæ penetrantem limina vitæ.

Tempore jam prisco fuit Apollonius almus.
 Edidit hunc signis clarum Nilotica tellus,
 Illic erat in quadrum vulgatus laudibus orbem,
 Præbens exemplum quingentis fratribus æquum,
 Et pubertatis desertum tempore quærit.
 Nam ter quinquennis mortales aufugit ultro.
 Illic octena simul conversans lustra peregit.
 Centies exorans nocturnis ferme latebris,
 Et totidem vicibus sic gessit forte diurnis.
 Ut genibus flexis, et curvo poplite Patrem
 Cernuus oraret fretus pietate Tonantis.

Stoppæa cui fuerant pepi velamina texti,
 Donec degebat nunquam passura senectam.
 Claruit idcirco celebri rumore coruscans.
 Nam pagana procul vulgi cultura manebat,
 Qua stetit antiquo delubrum more dicatum :
 Inde sacerdotes crebro simulacra ferentes,
 Bacchantum ritu longis anfractibus errant.
 Taliter ut vidit dementes forte cohortes
 Fanorum statuam per gyrum ferre nefandam,
 Tum, flexis genibus, pulsabat voce Tonantem :
 Et mox stare facit bacchantes agmine turmas,
 Funditus ut nullas cum plantis pergeret usquam,
 Sed cuncti pariter, velut ænea signa rigebant,
 Torrida flagrantis perpessi lumina solis
 Dum plus æstivo torrebat tempore Titan.
 Interea damnum dum norant unde fuisset,
 Credula doctrinæ spondent præcordia verbis,
 Mystica celestis sumentes dona lavacri,
 Æmula si precibus dirumpat vincla sacerdos,
 Passibus ut properis trames per rura patescat,
 Et possint solito pergentes calle meare.
 Ille moras rupit, fundens oramina aurum,
 Dum crebris vicibus celsum pulsabat olympum.
 Sic sator arcitenens dissolvit compita clausa,
 In tantum ut cuneus votorum compos abiret,
 Purgatus maculis baptismi gurgite sacro,
 Idola fracta fricans, et mox in frustra resolvens.

Lis quondam pacem crudescens rupit honestam
 Inter credentes qui Christum corde fatentur
 Et diffidentes qui Christum fraude refutant ;
 Nam Bellona ferox infecit corda venentis.
 Arma cruenta ferens turbavit fœdera pacis.
 Procedunt acies densa stipante caterva,
 Horridus exsultat crudo certamine Mavors,
 Cornua rauca sonant, et œlpix classica clangit,
 Dum stimulant mortem bombosa voce phalanges.
 Tum celer advenit præfatus forte sacerdos,
 Qui, pacare studens belli certamina sæva,
 Nititur accensam fraudis restinguere flammam,
 Et necis horrendæ stolidum sedare tumultum.
 Sed quidam incenter baccliaturo mente maligna,
 Qui caput, et princeps, ac pugnx signifer atrox
 Exstiterat, dicens se nunquam pignora pacis
 Malle, tetram donec perpetret funere mortem.
 Tunc ait audacter deprimens fata futura :
 Sic tibi contingat letibi fortuna cruenta,
 Ceu verbis optas, crudeli calce casurus.
 Solus nempe necem cernes moribundus acerbam,
 Sospite cum reliqui vita funguntur [Par., fruuntur]
 [ovantes,
 Sed tibi post fanus [Par., finem] non præbet terra
 [sepulcrum ;
 Bestia sed rapidis discerpit [Par. discerpat] ricibus
 [atrox,
 Et volucrum pariter truncatum rostra lacescent.
 Sic fuit, ut verax fatur sermone sacerdos :
 Funere transacto tectum sablone cadaver,
 Rursus mane vident, rumpente crepuscula luce,
 Belluis effossum funesto corpus ab antro,

PATROL. LXXXIX.

A Et volucrum rictus artus lacerasse nefandæ.
 Tum passim populi credebant esse prophetam,
 Dum celer effectus rerum spectacula pandit.
 Omnes certatim qui fanis thura litabant
 Lurida culturæ linquunt simulacra vetustæ,
 Limpida mundantis sectantes dona lavacri.
 Hic Pater illustris celebrans soleinnia Paschæ,
 Undique deserti turmas asciscere jussit,
 Atque catervatim cuneum glomerare fidelem.
 Post hæc, exactis missæ concentibus, omnes,
 Fercula dum solitæ peterent paupercula mensæ,
 Vescuntur pariter siccæ nutrimine farris,
 Nec non fasciculis quos hortus tempore veruæ
 Germinat ex gremio, cum gliscit gramine tellus.
 Tum plus alloquitur tali cum voce catervas :
 B Credula si vere gestamus pectora, fratres,
 Nunc precibus Dominum cœli, qui regnat in arce,
 Et regit imperium mundi, dum sceptrâ gubernat,
 Pulsemus pariter, solamina digna petentes.
 Quatenus impendat iudex alimenta miscellis,
 Nempe die festo laxantur frena rigoris.
 Ecce dapes lautas, et munera larga ciborum,
 Ante fores antri cernunt, mirabile fatu.
 Hæc gestant geruli, quos unquam nemo videbat,
 Quamvis Ægypti lustrasset passibus arva.
 Punica mala vident, granis cittisque referta,
 Botros, et ficos, et plures ordine tortas ;
 Cernitur hic etiam palmori dactylus alti,
 Et mel lentescens cerarum machina clausum,
 Atque favi croceum distillans flumine nectar,
 C Et simul ubertim candescens lacte colustrum.
 His gestis, geruli properant abscedere rursus.
 Ast olli Christo cæperunt reddere grates,
 Fercula qui dapibus largus complexit opimis,
 Usque diem penti, quem dicunt nomine costæ.
 Sic Deus omnipotens, qui cuncta latentia noscit,
 Deliciis proprios tantis pascebat alumnos.
 Jam famis Ægypti multavit clade cohortes ;
 Ecce catervatim densis venero manipulis,
 Ut pariter miseri peterent alimenta ciborum.
 Tum tres expendit sportas cum pane refertæ,
 Quas prius exorans palma benedixerat alma,
 Bis binis exin nutritiv mensibus omnes,
 Ut nunquam penitus farris fragmenta negaret,
 Nec tamen exhaustis cessaret sportula crustis.
 D Sic quoque naturam pinguis cumulavit olivi,
 Ut quondam Elias legitur cumulasse propheta
 Lenticulæ crassum secundans ore liquorem.
 Ecce sacerdotis pandam præconia lauti
 Mentio dum sancti pulsât penetrabilia cordis,
 Cujus quadratum crebrescit fama per orbem,
 Atque per extremas fulget prudentia metas ;
 Qui fuit interpret et custos virgo pudoris,
 Hebræa Romanis vertens oracula verbis.
 Nam rudis et prisæ legis patefecit abyssum,
 Septuaginta duo recludens pagina [Al., largitas]
 [biblos,
 Quos nunc sacratis describit littera chartis
 Insuper elicit tractatus jure stupendos,

Atque prophetarum commentis clancula certis
 Dicta retexebat pandens mysteria rerum.
 Inclytus hic constat schedis per sæcla magister,
 Quæ nunc per mundum scribuntur rite quadratum.
 Et licet illustris lectorum turma per orbem
 Eusebio genitore satus, ceu prodidit idem,
 Enumerans veterum vulgata volumina Patrum,
 Ex quo Salvator nostræ cunabula carnis
 Sumpserat in terris emundans crimina sæcli,
 Quando crucis gabulum sacro corpore scandit,
 Et genus humanum pollutum fraude maligni,
 Vulnere perpressus purgabat sanguine rubro;
 Quis tanto studio geminarum famina legum,
 Aut tam solerter rimari nititur unquam,
 Ceu meditatus erat sacros didascalus idem,
 Ut Psalmista canit, noctesque diesque libellos?
 Æmulus idcirco, pollutus peste livoris,
 Rictibus horrendis vatem lacerabat eandem,
 Faucibus invidiæ sic gloria carpitur atris,
 Et laus almorum mulcatur fraude malorum.
 Namque canes crebro stipant latratibus aprum,
 Undique vallantes densa cingente corona.
 Ast ille infestos dispergit dente molossos,
 Et voti compos saltu regnavit in alto

Jam nunc almorum descripta laude virorum,
 Candida virginitas Paradisi chara colonis,
 Quis dedit, ut mundus celebret præconia vastus,
 Supremis donec solvantur sæcula flammis?
 Dum colles ut cera fluunt, saltusque fatiscunt;
 Imo post mundum cum esset cycclus Olympi,
 Clarius ante thronum sanctorum sarta nitescunt.

Tempus adest sacras metris vulgare puellas,
 Qualiter integritas virtutum culmen adeptis
 Virginihus dederit nitidas gestare coronas.
 Delicias sæcli quæ temunt corde profanas,
 Fetida pomparum linquentes gaudia sontem,
 Ut Dominum lucis devota mente sequantur.
 Agnum, virginea spissis cum forte catervis
 Stipat in atherio cœlorum culmine turma,
 Et grex cum pastore pio gratabitur albus,
 Purpureis vernant qua campi floribus arva.
 Et lupus horrendis non frendet dentibus atrox.
 Pascua nec norant crudelis damna latronis,
 Sed pacis jugiter perpes concordia regnat.

Nunc igitur casto veneror rumore Mariam.
 Versibus egregiam nitor laudare puellam,
 Cui mundus merito celebrat præconia totus.
 Quæ fuit Israel claro de germine gentis,
 Desponsata proco fecunda puerpera virgo.
 Sed Deus omnipotens quadrati conditor orbis,
 A quo processit præsentis machina mundi,
 Cui secreta patent ex alto culmine cuncta,
 Quique abstrusa suo perlustrat lumine tetra,
 Virginis intemerrata videns præcordia castæ,
 Maluit ut prolem peperisset virgo supernam
 Sordida quæ veniens dempsisset crimina mundi,
 Dum delubra dedit Christo, atque sacella pudoris.
 Mox genuit verum lumen de lumine Patris,
 Exeret mendum ut furva caligine Christus

A Qua genus humanum tetra torpebat in orbe,
 Usquequo clarifloi luxerunt lumina solis,
 De quo jam dudum cecinerunt verba prophetæ.

Hæc, inquam, virgo cœlesti pignore feta,
 Edidit ex alvo salvantem sæcula Regem,
 Imperium mundi solus qui jure gubernat,
 Ut dudum angelico discit virguncula fatu,
 Cum Pater altithronus Gabriel misisset ab astris.
 Hæc fuit egregius quam promit carmine vates,
 Qui Solymis quondam dives regnavit in arvis,
 Hortus conclusus florenti vertice vernans,
 Fons quoque signatus cœlesti gurgite pollens,
 Nec non et turtur tremulus, cui præsciis insit
 Angelus: En sobolem generabis, virgo, perennem,
 Atque puerperium paritura puerpera gignes.

B Filius Altithroni faustus vocitetur in ævum.
 Spiritus e cœlo venit sanctissimus in te,
 Virtus esse tuo confert umbracula cordi:
 Patris obumbrabit te, virgo, celsa potestas.
 Quo dicto, matris turgescunt viscera fetu,
 Qui genitus mundam miseranda labe resolvit,
 Atque crucifixus scelerata piacula dempsit.

Porro Cæciliæ vivacem condere laudem
 Quæ valeat digne metrorum pagina versa?
 Quæ sponsum propriam convertit dogmate sancto,
 Mellea carnalis contemnens ludicra luxus.

Basia dum potius dilexit dulcia Christi,
 Candida præpulchris complectens colla lacervis,
 Quamvis harmoniis præsulcent organa multis,
 Musica Pierio resonent et carmina cantu;

C Non tamen illexit fallax præcordia mentis
 Pompa profanorum, quæ nectit retia sanctis,
 Ne forte properet paradisi ad gaudia miles.
 Taliter interea compellans vocibus insit,
 Dum secreta petunt concessa lege tororum.
 Angelus en, inquit, superis tranavit ab a-tris:
 Hic me patronus, cœlesti fœdere sulcit,
 Ut nequeam prorsus quidquam carnalis amare.
 Namque meum jugiter conservat corpus in ævum,
 Ut nullus valeat, spurco successus amore,
 Contrectare mea proboso crinine membra,
 Sed mox angelicis ulciscens vindicat armis,
 Qui me pollutis nituatur prendere palmis.
 Sic devota Deo convertit femina sponsum,
 Nec non et levirum solvens errore vetusto,
 Donec credentes sumpsissent dona lavacri,
 Facti municipes in summis arcibus ambo,
 Martyres effecti carnis tormenta lucentes.

Sicilia telius, quam vallant cœcula pœni,
 Fluctibus et rabies pulsat per sæcula salsis,
 Edidit Agathen, Christi famulatus aptam,
 Accola quam Siculus famosa laude frequentat.
 Quæ se divinis subdebat cultibus vitro.

Namque pubertatis florebat tempore Christo,
 Divitias mundi conculcans mente caducas,
 Omnia sæclorum mox ornamenta rolinquens,
 Et sequitur Dominum devota juvencula Christum.
 Quis vero pœnas verbis enarret acerbas,
 Aut mortis valeat clades effricer atras,

Quas tunc In teneris perfert virguncula membris?
 Horrida vulnifici patitur discrimina ferri,
 Quod castum lacerat corpus mucrone croento,
 Pectora virgineis fraudantur pulchra papillis,
 Purpureusque cruor stillans de carne fluebat.
 Sic quoque carnifices torrebant igne puellam,
 Virgineos artus assantes torribus atris.
 Sic dicto citius perdebat flamma vigorem,
 Igribus innocuis exurens membra puellæ.
 Nec fuit in pœna simplex vexatio carnis,
 Sed triplex potius torquet strictura lacertos.
 Tum rogos ardescens, et rubra fragmina testæ,
 Nec non et rigidi crudelis secio ferri,
 Membra cruentabat spurco sine crimine culpæ.
 Tum Pater omnipotens devotæ virginis altor,
 Areibus æthereis defixit lumina terris,
 Feminæ indolis gaudens spectare triumphum,
 Mox dedit auxilium clemens auditor [Par., defensor]

[egentum,
 Fortior et fieret truciter torquentibus illam.
 Post hæc martyrii mercatur sanguine sertum,
 Perpetuas regni sumens ex carne coronas.
 Denique post obitum, signorum non vacat expers,
 Quamlibet in tumba pausarent ossa sepulcri,
 Et sacer astrifera gauderet spiritus arca.
 Tempore nam quodam fervescens ignibus Ætna,
 Torrida flammivomis trudebat sulphura rivis,
 Tunc ruit in præceps ambusta cacumina linquens,
 Congeries lapidum, liquefactaque viscera montis;
 Tum Siculus cultor flammarum fulmina cernens,
 Ignibus opposuit sanctam cum corpore tumbam,
 Et dicto citius sopivit damna focorum:
 Unde Trinacriæ tellus exsultat in ævum.

Cum stolidi proceres qui mundi regna regebant,
 Martyres immerito multata carne necarent,
 Seu potius fuso decorarent sanguine sanctos,
 Passuros inter fuerat virguncula quædam,
 Lucia, quæ Dominum delexit sedula Christum,
 Quam de stirpe bono, et claris natalibus ortam,
 Nonnulli juvenes thalamis asciscier optant.
 Sed sacra Deo fœdus sponsale reliquit,
 Mores ob castos et cœli regna lucranda.
 Hæc matrem monuit fessam languore cruento,
 Tangeret ut tumbam qua clausam virginis almæ
 Agathæ corpus placida sub morte quievit,
 Femina ceu quondam fluxu vexata cruoris
 Occulte Christum tetigit, quam fimbria pepili
 Curavit medicans, Domino donante salutem.
 Sic igitur genitrix sancta virtute sepulcri
 Claudebat patulas extemplo credula fibras,
 Ut nunquam flueret venarum rivulus ultra,
 Et dicto citius siccaret sanguinis undam.
 Tunc proles coepit verbis narrare parenti
 Quod vellet Christo jugiter servire pudica.
 Atque thorum sponsi mallet contemnere virgo,
 Aurea gemmatæ linquens crepundia pompæ,
 Utque peregrinis daret ornamenta procorum,
 Pauperibus stipem tribuens, et munera mancis,
 Thesaurosque suos sub cœli conderet arca.

A Filia mox matrem fatu correxerat amico,
 Credula virgineis pendentem pectora verbis,
 Ut simul offerrent dites patrimonia Christo.
 Quod dum compertum vulgi sermone crebrescit,
 Atque fatigantur sacris rumoribus aures,
 Tetra mox sponsi fervent præcordia felle,
 Gorgoneis infecta malis pro virgine adempta,
 Quam sibi Salvator sponsam copularat adultam,
 Sanguinis arrhatam conquirens dote puellam.
 Ignescunt populi lymphatica corda furentis,
 Ringitur et consul dira Pasciasius ira,
 Dum altercitur crudus cum voce tyrannus,
 A Christo sponsam nitens auferre venustam,
 Cum nec sermonum stimulis cedebat acerbis,
 Nec blanda flecti lenonum fraude valebat,

B Quamlibet ad tetrum traheretur fune lupanar,
 Atque boves pariter traxissent [Par., trusireni]
 [restibus almae,
 Quamquam tortores affarent igne tenellam,
 In quo nigra picis nec non et pinguis olivi
 Flumina terrifico crepitabant torre pyrarum,
 Ut magis horrorem sentiret virgo beata,
 Plurima dum flammis auferent pabula pagi.
 Sed cito vexantis cedebat machina pœnæ.
 Innocuis prunæ coxerunt membra favillis,
 Defensante Deo, flammisque fugante rogorum.
 Tunc igitur morbo mentis cruciatus acerbis,
 Non tulit opprobrium iudex a virgine factum,
 Candida sed rigido violavit viscera ferro.

C Purpureus cruor extemplo de carne manavit,
 Nec tamen exultat sævus de morte tyrannus.
 Nec gratatur ovans casa pro virgine Christi;
 Sed sicuti nexis stringebant colla catenis,
 Nodatis merito necentes brachia vinculis,
 Sic reus advenit Romanam consul ad urbem,
 Ut vindicta gravis noxam puniret enormem,
 Dum cruor insontis, cum sontis sanguine fuso,
 Ulcisceretur digne pro talibus ausis.

Sic quoque Justinam modulabor carmine castam,
 Aurea virgineo lucrantem regna pudore,
 Quæ terrena tori disruptit vincula jugalis,
 Florida mundanæ calcans commercia viæ.

Huic proci illustris, pravo succensus amore,
 Nectere non cessat verborum retia frustra,
 D Ut sibi forte foret dotalis virgo per ævum,
 De qua posteritas esset ventura nepotum.
 Sed cum tale nefas gestaret mente malignus,
 Nec tamen insontem posset pervertere fallax,
 Virginis aut fibras cæcis incendere flammis,
 Nititur egregiam magicis maculare venenis.
 Tunc famosus erat Cyprianus fraude nugaci,
 Doctus in horrenda sceleratorum arte magorum,
 Qui tunc auxillum spondebat ferre petenti
 Plurima schematizans sacræ molimica menti.
 In tantum, ut diris certaret dæmonis armis.
 Quæ magus assidue strophosus misit ad almae,
 Ut pia pulsarent stimulis præcordia stupri.
 Sed cum virgo Dei sprevisset frivola carnis,
 Lurida tetrorum confringens tela latronum,

Credidit Alithronum salvantem sæcula Christum,
 Ad Dominum tota conversus mente fidelis,
 Pœnituit tandem magus idola spurca relinquens,
 Expertus virgo quid posset ferre pericli,
 Quæ nunquam valuit superari mille nocendi
 Artibus, incerti sed fugit crimen iniquum.
 Post hæc imperio regetur cum Claudius orbem,
 Impius edictis sanctos crudelibus urgens,
 Heu scelus! ut Christum damnati voce negarent,
 Nolentes autem sectari scita tyranni,
 O quam dura necis graviter tormenta luebant!
 Tunc, Justina, tuum ferro supponere collum,
 Sanguinis aut rivos non horret fundere fibris.
 Sic geminis felix ornatur virgo triumphis,
 Martyra cum roseis rubuit veneranda coronis.
 Candida virginis florebat femina sertis,
 Cum qua martyrii meruit vexilla cruenti,
 Crudus athleta Dei Cyprianus fuso cruore;
 Sicque poli pariter scandebant sidera sancti
 Ut prædira necis pariter tormenta tulerunt.

Eugeniam porro claris natalibus ortam,
 Gemmani virgineo rutilantem stemmate rubram,
 Quis digne inductus metrorum versibus usquam
 Rusticus explanet? ejus præconia passim
 Lætus concelebrat sub cœli cardine mundus,
 Atque supernorum reboat concentibus aula.
 Denique baptismi nondum cunabula sacra
 Suscipiens, Christum miro veneratur amore,
 In tantum, ut proprios dempsisset femina crines,
 Cæsarie spreta, sumens signacula Christi,
 Ac sexum simulans, posset tonsura virilis
 Hac ratione rudi sic occultare latentem;
 Namque crucem Domini sincera mente virago
 Gratulabunda vehens, basternam linquit inanem,
 Pergere cum pueris, asternens quos arte refellit,
 Ut remeare queat prudens per devia virgo.
 Passibus et properis sanctorum limina lustrat,
 Pontificemque petens baptismi lucra capessat.
 Protinus ad sedes venit basterna relictas,
 Quam ut crevere simul spretam remeare parentes,
 Pectora ferratis riguerunt marcida curis.
 Plurima tunc etiam fortunæ casibus acta
 Turma propinquorum questus e pectore promit,
 Salsaque palpebris effundit flumina luctus,
 Tristia rorifluvis humectans imbribus ora.
 Tum bino spadone fuit comitata virago,
 Suspicio ut nullam posset generare querelam.
 Hanc Deus insontem pius auxiliator egentum
 Clementis dextræ clypeo protexit inermem,
 Ut cecinit dudum famosus carmine vates:
 Nam mentita fuit strophosis lingua loquelis,
 Criminibus stupri nitens damnare puellam.
 Sed Pater omnipotens, qui cuncta latentia noscit,
 Virginis intactæ voluit monstrare triumphos,
 Auctorem sceleris populo præsentem revincens.
 Sicut matrona stimulis agitata maligni,
 Illustrem Christi famulam sermone procaci
 Deformare studet, naturæ jura rescindens:
 Sic iterum infelix, plebis vallantē coronā,

A Magna cachiunantuni pateretur ludicra vocum,
 Plecteret et merito vultus confusus noxam,
 Ut nunquam dicant gentes: Ubi est Deus horum?

Floruit in mundo quædam virguncula Christi,
 Agnæ cui nomen prisce dixere parentes;
 Inclyta hæc fuerat fragrans virtute pudoris.
 Etatis decimus nec non et tertius annus
 Fluxerat in terris cum primo glisceret ævo,
 Illuviem mundi contemnens corde nefandam.
 Sed procius illustrem præfecti filius Agnam,
 Qui famosus erat, regali fasce togatus,
 Subnixis precibus thalamis adsciscere ni ens,
 Aurea cum rubris offert crepundia pannis,
 Nec non argenti spondendo plura talenta,
 Nititur intactam donorum fallere visco,

B Sicut avem nectit nodosis retibus auceps.
 Sed mox lethiferam sensit virguncula cladem
 Crebrius hauriret si spurcas ore loquelas,
 Aut pulsaretur probrosis virgo labellis
 Muscipulam metuens spreuit sermone petuleum.
 Nam sponsam potius spondebat se fore Christi,
 Virgineo semper servantem fœdere corpus,
 Qui se rite subarravit cum dote fidei,
 Annulus et cujus sacravit membra puellæ.
 Plurima quapropter patiens discrimina virgo,
 Pertulit in terris insons ergastula tetra.
 Sed pius aspectans certantis bella puellæ
 Arbitrator horrendas discussit carceris umbras,
 Et clarum cœli lumen de lumine fudit,

C Virginis ut tenebras non ferrent lumina furvas.
 Traditur ad tetrum scortorum casta lupanar,
 Quatenus incerti fuscetur criminæ virgo,
 Almaque probrosis notetur vita loquelis,
 Quæ infamare student vernarum nomina Christi.
 Ut lacerare solent latrantes fauce molossi.
 Tunc procius advenit densa comitante caterva,
 Garrula verbosis contorquens spicula labris,
 Quod sua despiceret castis connubia votis.
 Sed Deus insontes qui semper jure triumphat,
 Iræ cœlestis purit mucrone reatum.
 Nam dicto citius crudeli funere vitam
 Liquerat horrendi contingens tartara ditis,
 Qui sanctum voluit maculoso lædere gestu.
 Mox igitur precibus disruptit vincula mortis,

D Pallida purpureo restaurans membra colore,
 Quæ multata prius torpebant frigore lethi,
 Quatenus inde forent laudis præconia Christi.
 Unde prius fuerant spurcis ludibria verbis.
 Nam Constantinam sanavit tumba sepulcri,
 Et sarcophagus qua pausant membra puellæ.
 Ut merito posset regnantis filia regis
 Æterno Regi regum, qui regnat in æthra,
 Reddere magnificas pro vita sospite grates.

Virgo dicata Deo florebat tempore prisco,
 Nomine hanc Theclam veteres dixere parentes,
 Quæ conversa fuit sacro dogmate Pauli,
 Et Christum sequitur connubia pacta relinquens.
 Virginitatis amor flagrans in corde puellæ
 Dulcia mundanæ spreuit consortia vitæ,

In qua fundavit cœlestis gratia mentem,
 Sæcula quam penitus nunquam mollire valebant,
 Durior ut ferro foret ad tormenta cruenta.
 Hanc pater et genitrix pactis sponsalibus ambo
 Ad stirpem generis sctagebant dedere nuptis.
 Sic mens virginis ardescens torrida flammis,
 Gurgite mundano perfusa tepescere nescit.
 Quamvis verborum rorarent imbre parentes
 Sicut nimboris stillabant æthera guttis,
 Propterea focus, et flagrans accenditur ignis,
 Vulcanus late fervebat torribus atris,
 Ut virgo felix ferret tormenta rogorum,
 Consumptura piam falso sine crimine carnem.
 Tali femineam sotes molimine spinam
 Excruciare student, membratim quatinus ossa,
 Si fieri posset, vacuarent cruda medullis.
 Sic Deus æterna defendit ab arce puellam,
 Ut voti compos flammam evaderet ignis.
 Traditur ad rictus virgo laceranda leonum
 Diris ut rodant muliebres morsibus artus,
 Bestia sed sacrum non audet carpere corpus
 Defensante Deo devotæ membra puellæ,
 Dum teneræ carni non usquam sponte pepercit ;
 Sic sator electis cum mundi scammate certant,
 Aurea cœlestis largitur præmia regni.
 Hæc suprema suæ decoravit tempora vitæ,
 Purpureo sanctam perfundens sanguine carnem,
 Martyr perpetui dum scandit limina cœli.
 Eulaliam prosæ vulgatam laudibus olim
 Metrica nunc studeant venerari carmina sanctam,
 Quæ mortale nihil vano dilexit amore,
 Nec quidquam in mundo satagit præferre Tonanti,
 Sed cunctas pariter pompas contempsit opimas,
 Funditus ut spreto cœni squalentis ad instar
 Deliciis gazæ, sequeretur libera Christum.
 Hæc thalami, luxus et gaudia blanda tororum,
 Atque caducorum sortem despexit honorum :
 Quatenus in cœlis castæ virtutis amator
 Arbiter omnipotens impendat præmia vitæ,
 Qui solet assiduis castos ornare triumphis,
 Militibusque suis portam reserare per æthram,
 Dum vincunt sancti fallentis præmia mundi,
 Atque coronatis gestant vexilla manipulis.
 Tempore Gothorum fuerat virguncula quædam,
 Quæ proprium ex schola sumpsit Scholastica nomen :
 Hanc Deus ubertim cœlesti munere ditat,
 Aurea virgineo lucrantem præmia voto.
 De qua hoc præcipuum vitæ rumusculus almæ
 Divulgare solet, latus qua tenditur orbis,
 Quod fratrem sibimet germano fœdere junctum,
 Subnixis precibus gestit compellere virgo,
 Quatenus acciperent sacerorum dulcia noctu
 Ferula librorum, et sancti convivia verbi,
 E quibus affatim saturantur pectora plebis
 Atque saginantur sanctorum corda virorum.
 Sed fidus precibus frater non flectitur ullis,
 Quin imo sanctam contempsit voce sorarum.
 Tum virgo Christum pulsabat voce benignum,
 Ut sibi dignetur vulnus sanare doloris.

A Mox igitur cœlum nimboso turbine totum,
 Et convexa poli nigrescunt æthere furvo,
 Murmura vasta sonant flammis commista coruscis.
 Et tremuit tellus magno tremebunda fragore,
 Humida roribus humectant vellera guttis,
 Irrigat et terram tenebrosis imbribus aer,
 Complentur valles, et larga fluentia redundant.
 Tunc mansit nolens, qui pridem sponte negavit
 Quod germana petit deplorans anxia curis.
 Sic Deus auscultat devota mente rogantes,
 Quamlibet a nullo solandi verba capessant.
 Nobilis in Roma vixit pulcherrima virgo
 Constantina, novæ præbens spectacula vitæ
 Omnibus, integri qui conversarier optant,
 Lurida linquentes veteris contagia vitæ.
 B Hæc, inquam, virgo, cœlesti freta patrono,
 Contempsit mundum felix cum flore virentem,
 Arida ceu palcæ projecta peripsema valent.
 Utque magis stupeas, rumorem adverte parentum
 Nam pater auguste regnorum sceptrâ gubernans,
 Imperium mundi, Christo regnante, regebat,
 Qui Constantinus nomen sortitur in ævum.
 Illic sobolem sanctam miro dilexit amore,
 Dum vitæ merito late præconia cursant,
 Quam pater intactam summus sub dote spopoudit,
 Felix virgineis cum jam pubesceret annis.
 Namque proco fuerat, quo non præstantior alter
 (Regibus exceptis, qui mundum jure gubernant)
 Desponsata probo, pactis sponsalibus arhæ.
 Sed Deus integram satagens servare puellam,
 C Satrapæ mentem stimulis compungit acutis.
 Funditus ut pompas sæcli sprevisset opimas,
 Mallet et immunis regi famularier alto,
 Deliciis mundi quam opulentis degere dives.
 Qui sic evenit miranda salutis origo,
 Tempore nam quodam diris exercitus armis
 Scythicus adveniens, densa stipante caterva,
 Hostibus innumeris Thraciam vastabat inertem.
 Tum gener Augusti, vallatus milite parvo,
 Mœnibus inclusus, mox propugnacula scandit,
 Armis diffusus, sævo grassante tumultu,
 Esset ut horrenda crudescens mortis imago,
 Et desperatus torperet miles in urbe.
 Tunc consul Paulo, nec non hortante Joanne,
 Ocius excelso devotus vota sponpondit,
 D Ut Salvatori reliquum serviret in ævum
 Christicola clarus, delubra vetusta relinquens,
 Si populi strages, et sæva pericla duelli
 Protinus auferret solita clementia Christi,
 Temperiem reddens discusso turbine belli.
 Quæ cum dicta forent spondentis voce sequestra,
 Extemplo Christi sensit solatia prætor,
 Cœlicolis superis mox defendentibus urbem,
 Æmula dum passim verterunt terga phalanges,
 Pace salutiferis populum stipante coronis.
 Denique cum voti remeasset compos ad urbem,
 Compta triumphorum sortitus labbara princeps,
 Inclyta Romanis revehens ex hoste tropæa,
 Servorum decies quingentos liberat heros

Hoc est, vernarum famulantia millia quinque,
 Participes faciens Romanis civibus omnes.
 Nec petit Augustum pactam sibi reddere sponsam,
 Conjugium penitus famosum sponte recusans :
 Sprevit opum nodos, mundique reliquit habenas,
 Ut pauper Christum miles sequeretur egentem,
 Jam factis complens Scripturæ dicta docentis :
 Vota vovete Deo reddentes debita pacta.
 Sic Deus omnipotens famulam protexit amentem,
 Vocibus assiduis pulsantem regna Tonantis,
 Ut se servaret sator integritatis amator,
 Lurida linquentem sævi colludia luxus.
 Plures nam Christo convertit dogmate turmas,
 Exemplo simul, et celebri rumore coruscans.
 Uberius pandunt geminæ quod forte sorores,
 Attica et Artemia, prætoris sanguine cretæ,
 Quem Gallicanam vocitabant sæcula prisca :
 Præfatas cujus soboles regina monebat,
 Virgineum castis ut servant gestibus ævum,
 Florida quæ pariter meruere tropæa pudoris,
 Dum mundum linquunt, transacto tempore vitæ,
 Et fauste properant ad cœli sidera cursum.
 Nec minus interea Romæ tiruncula Christi
 Floruit Eustochium, venerandæ filia Paulæ,
 Infula quam nitidæ comebat casta juventæ,
 Legibus angelicis servantem jura pudoris.
 Quamvis Blaisillam seculi fortuna sororem
 Necteret ad thalami copulam, tædasque jugales,
 Vincula comptorum passuram blanda tororum.
 Attamen ereptum sic luxit sponsa pudorem,
 Cum vir mundanæ clausisset lumina metæ,
 Plangere ceu solet oblatum matrona maritum,
 Anxia dum queritur singultu funera sponsi.
 Hos igitur threnos, quos mundi fata faciunt,
 Lethifer et morbus crudeli calce læcessit,
 Eustochium lacrymis virgo non sensit amaris,
 Mellea mundani temnens contagia luxus.
 Aspidis ut morsum spernebat basia buccis,
 Dulcia sed Christi compressit labra labellis,
 Oscula dum supero deflxit limpida sponso,
 Ut cecinit quondam famoso carmine princeps,
 Qui sceptrum regni Solymis erexit in arvis,
 Personam Christi sponsali dramate sumens.
 Sic, inquam, voti vixit virguncula compos,
 Ut merito fama reliquum celebretur in ævum.
 Cui sacer interpres conscripsit opuscula plura,
 Qui rudis et veteris digessit famina legis,
 Hebraea Romulidis vertens oracula linguis,
 Nec non Argolicas Italo sermone loquelas,
 Idem translator biblis opulentus opacis
 Transtulit in Latium peregrina volumina pandens,
 Thesaurosque simul librorum forte Pelasgos
 Edidit in lucem, quos pagina texerat umbra,
 Clavibus Ausonia verbi claustrum resolvens.
 Tomum præterea comptum sermone polito
 Ad famulam Christi scripsit didascalus idem,
 In quo pinguntur castæ præconia vitæ,
 Qualibus integritas ornetur candida sertis,
 Immunes artus servans sine sorde petu'ca.

A Sic soboles Paulæ degit lectissima virgo,
 Donec supremam clausissent sæcula metam.
 Aurea tum propere penetrarat regna polorum
 Spiritus, ad superas anima remeante catervas.

Hic quoque metrorum crebrescat laude per orbem
 Demetriadis honor sacratæ virginis almus.
 Quam licet Europæ faustis natalibus ortam
 Plurima cum densis celebrarent agmina turmis,
 Punica sceptrata tamen præconia sancta stupescunt,
 Virginis egregiam vulgo mirantia famam.
 Sicut enim lychnus modii non clauditur umbris,
 Summa sed potius fulgescens arce locatur,
 Omnibus ut radiet clara cum luce coruscans ;
 Sic sacrata Deo, casto virguncula sexu,
 Vixerat in terris cœlesti freta patrono.

B Inclyta hæc fuerat generosa stirpe parentum,
 Nobilibus titulis vitæ cunabula sumens.
 Sed tamen ante Deum multo generosior exstat,
 Virtutum meritis rutilans, ut gemma coronæ,
 Pulchra comis, cirrisque decens, et candida vultu,
 Fronte venusta nitet frugalis virgo Tonantis,
 Hanc opulenta sibi certatim turma procorum,
 Formosam specie, thalamis asciscere gestit,
 Plurima dum felix ditis patrimonia gazæ
 Possidet, obryzum ac gemma fulgente metallum,
 Ac segmentata fulgebat veste virago.

Innuba sed voluit dotales linquere pompas,
 Et superi potius sponsi lentescere labris,
 Suavia compressis impendens oscula buccis.
 Nam nuper legi facundo grammate bibulum,
 C Virginis eximiam qui scribit commate vitam,
 Ut precibus genitrix subnixis sancta poposcit,
 Cum pia trans pontum pulsaret certa magistrum,
 Scriberet ut sobolis doctrinam rite supernam,
 Qualiter in cordis thesaurum condat acerra
 Virgineum, servans stupri sine sorte pudorem.

Tempore quo rigidos sævi tormenta tyranni
 Athletas Christi cogebant ferre cruenta,
 Tres simul illustres sumpserunt sorte sorores,
 Splendida purpureis plectentes sertia coronis,
 Dum simul integritas candens et passio rubra,
 Virginibus Christi cumulabant præmia dupla,
 Quarum per prosam descripsi nomina dudum.
 Impius Augustus qui Romæ sceptrata regebat,

D Has Christi famulas nuptis asciscere [Par., supremi
 fallere] [gestit,

Plurima sacratis promittens dona puellis,
 Si mallent omnes consortes esse procorum
 Nobilium pulchra fungentes dote virorum.
 Si vero nollent ritum complere jugalem,
 Mox tormenta jubet sanctas perferre puellas,
 Lurida passuras strictis ergastula claustris,
 In quibus exiguæ caperent nutrimenta crustæ.
 Sed tamen insontes felix Anastasia vernas,
 Pascere non cessat præbens alimenta misellis,
 Quæque stipem quæstus, simul et patrimonia gazæ,
 Martyribus confert, mortis discrimina passis :
 Illius idcirco divulgant sæcula famam,
 Et rumor laudis perpes crebrescit in ævum,

Quæ contempta sui sprevit patrimonia sponsi,
 Et sequitur Dominum, neglecta sorte mariti.
 Perulit idcirco pœnas matrona cruentas,
 Quas nunc in chartis biblorum digerit ordo,
 Et legitur felix descriptis passio schedis,
 Annua dum redeunt celebrandis tempora festis.
 Denique prædictas germana mente sorores,
 Diri tortores ducunt e carcere cæco,
 Quas simul aspiciens formosis vultibus, atrox
 Præses Dulcitijs spurco succenditur igne,
 Luxuriæ stimulis cæco correptus amore.
 Plurima tunc pellax spondebat dona puellis,
 Si mallent animæ mutum complere nefandum.
 Sed famulas Christi protexit parma pudoris,
 Spicula luxuriæ spernentes corde profana.
 Sed nocturna quies cum fessos occupat artus,
 Dulcia dum famulæ ceciniissent carmina Christo,
 Odis Psalmorum pulsantes ostia cœli,
 Aulex atrox sanctam, spurco flammatus amore,
 Audacter cellam stolidis irrumperet plantis.
 Sed, præstante Deo, cæcatur cordo malignus,
 Basia cacabis dum stultus tradidit atris :
 Sic ollis niger, et furva sartagine leter,
 Per totam noctem præses deluditur amens,
 Defensante Deo, sacrasque tuente puellas.
 Egreditur tandem infelix gurgustia linquens,
 Quem scelerum socii nequeunt cognoscere fronte,
 Sed procul abscedunt vasto crepitante tumultu,
 Linquentes larvam, furvum phantasma putabant.
 Nam proprias acies futor cæcabat iniquus,
 Ut solus nebulam strophæ non nosset adulter,
 Cernere quam reliqui quirent sine fraude maligna.
 Tum petit Augusti demens suffragia quæstu.
 Vindicet ut flagris vernarum crimina sontum.
 Quo viso proceres, densa stipante corona,
 Cum colaphis cædunt, et lento vimine flagri,
 Ut procul effugeret facies larvata nefandi.
 Ducitur ad propriam famulis comitantibus aulam,
 Moxque clientelæ resonant singultibus ædes,
 Dum cernunt dominum picea fuligine pictum.
 Autumat incassum fretas virtute magorum
 Hoc sibi clasma tetrum sacras gestasse puellas,
 Idcirco pepis iussit fraudare beatas,
 Paceret obscenos ut nudo corpore visus,
 Quos prius in latebris fraudis phantasma fefellit.
 Sic Deus ex alto, qui sanctos jure triumphat,
 Cum forti famulas dextra defendit inermes,
 Ut nullus membris posset auferre cyclades.
 Venit ad extremum princeps Sisinnius atrox,
 Ut famulas Christi, si nolent thura litare,
 Nec delubrorum ritus offerre profanos,
 Insontes pariter crudeli morte necaret.
 Sed nullus valuit sanctas terrore minarum,
 Quamvis centenis plagis incumberet atrox,
 A Christi cultu mentes discludere rixas.
 Tum geminas mandat flamma crepitante cremari :
 Quæ sic orantes potius quam damna ferentes,
 Angelicis uluis ad cœli sidera scandunt.
 Tertia sed sequitur cuncum visura supernum,

A Tramite disaimili tendens ad præmia vitæ :
 Spicula dum patitur longis exempta pharetris,
 Vulneribus crebris occumbens saucia virgo,
 Purpureusque cruor tenera de carne cucurrit.
 Præterea geminas divulgat fama sorores,
 Romæ sortitas primæ cunabula vitæ.
 Nomine nempe prior felix Rufina vocatur,
 Altera posterior florens, ætate secunda.
 His pater Austerius nec non Aurelia mater,
 Nobilium pulchra consulunt dote procorum.
 Sed tamen illustres sponsalia jura recubant,
 Cunctaque fallentis mundi patrimonia speruunt,
 Ut sponsi thalamis cœli qui regnat in arce,
 Jungantur jugiter, quo floret pulchra juvenus,
 Et nunquam aggreditur rugis sulcata senectus.
B Harum igitur sponsi, neglecto tramite Christi,
 Errorum anfractus salebroso calle sequuntur.
 Quamvis ante fidem gestarent pectore puram.
 Idcirco sponsæ tementes jura procorum,
 Urbis Romanæ linquunt fastigia celsa,
 Ut tempestatem tranquilla mente nescirent,
 Quam rea sponsorum concinnant famina sontum.
 Namque petunt pariter hasternis prædia nota,
 Quæ procul in Tusciæ felices parte regebant ;
 Sed rursus Romam sponsis prodentibus ambæ,
 Militibus missis, propere ducuntur ad urbem,
 Squalores pariter passuræ carceris atros.
 Tunc Rufina soror dictis parere nefandis
 Renuit, ut velitum fanis offerret honorem.
C Creditur idcirco cum lentis femina flagris,
 Ut soror aspiciens mollescat mente secunda
 Verbera dira pati cum sanctos cerneret artus.
 Sed secus evenit, quam tortor credidit atrox,
 Dum nutabundis non satur virgo loquelis.
 Nam constanter ait, nunquam tremebunda secunda :
 Affert cuncta simul nobis tormenta cruenta,
 Ignes, et macheras et rubras vibice virgas,
 Restes, et furtes, et dura grandine saxa,
 Cærule sanguineis harpagans vulnera rivis,
 Quot tu pœnarum genera crudeliter infers,
 Ast ego lauta feram victo tortore tropæa,
 Quot tu concinnas crudi discrimina lethi
 Tot nos in supera numerabimus arce coronas.
 Tunc iterum carcer lanternæ luminis expers,
D Passuras claudit famoso stercore pœnam ;
 Sed splendor lucis radiantis ab axe polorum
 Furvas exstinguit latebrosi carceris umbras,
 Et fetor simi ut thuris fragantia spirat.
 Posthæc in thermas ambusto torre calentes
 Ambas trudebant divino numine fretas.
 Sed tamen in thermis crepitantes fomite flammæ
 Protinus exstinxit cœlesti rore potestas,
 Artus virgineos sic texit parva pudoris,
 Ut nihil innocuis læsa esset caro favillis,
 Sed fax, et fomes, et dempto pruna vigore.
 Nequidquam ardentes sapito torre tepebant.
 Tum famulas tortor sacratas imperat atrox
 Pondere cum scopuli collum constringere nexu,
 Alveus ut Tiberis incersisset gurgite glauco,

Quas prius exusti non audent urere torres ;
 Sed famulas Christi vectabant cœrula fluctu,
 Frigida cum vitreis stupuerunt flumina flustris,
 Ad ripas remeans rursus cum sospite vita,
 Corpus virgineum natat ceu plana carina.
 Tunc jussu rigidi truculentæ principis æque
 Sanguine purpureoq; sanctarum membra rubescunt,
 Ambæ martyrii mercantes sortæ cruenti ;
 Nec nol. virgineos sumpserunt iure triumphos,
 Rura relinquentes, colorum regna capessunt,
 Quamvis ossa tegat tellus, et tumba sepulcri
 Artus includat pro Christo funera passos,
 Donec scintillans exurat sæcula carbo.
 Attamen ad cœli scandunt spiracula sedes,
 Absque chaos densa gestantia labbara turmis,
 Quando catervatim vallant cœleste tribunal.
 Tempore quo Decius triquadrum rexerat orbem,
 Militibus Christi mortis discrimina patrans,
 Exstitit in Roma binarum forte sororum
 Fama præcipuis pulsans rumoribus aures;
 Quas nullas poterat tormentis vincere tortor,
 Quamlibet insontes multaret cæde cruenta,
 Ut vitæ auctorem reflexa mente negarent,
 Altera de geminis felix Anatolia dicta,
 Altera sed gestat verum Victoria nomen.
 Has igitur sponsi clara natalibus orti
 Ad prolem generis satagunt adungere nuptiæ.
 Sed mens virgineis ambarum torrida flammia
 Stuppas luxuriæ combustit torre pudoris,
 Spureitias mundi contemnens corde caducas.
 Divitiis spargunt, simul et patrimonia dantes,
 Aurea purpureis calcant crepundia gemmis,
 Cunctaque pauperibus mox ornamenta misellis
 Nil sibi servantes, vendunt pro stipe superna.
 Nuntius e cœlo pennatus labitur alto,
 Flammeus aspectu, niveo candore coruscus,
 Sceptrinum vimen dextra gestabat in alma;
 Ambas alloquitur tali cum voce puellas :
 Nunc procul a vestro pallorem pellite vultu,
 Pectore nec pavido quatiens timor ilia pulset,
 Dum vobis thalamus paradisi sede locatur,
 In quo perpetui nunquam consortia sponsi
 Iteficient penitus, sed gaudia longa manebunt,
 Si vos virginitas comes indefessa tuetur.
 Tunc ambæ servant castas consortia vitæ,
 Angelus ut dederat sancti præcepta pudoris,
 Usque fugam vitæ cum mors in limine latrat,
 Marcida depopulans vitali pectora flatu.
 His igitur gestis tinguntur scævæ procorum
 Pectora lethifero zeli maculata veneno,
 Dum cernunt amplum sponsas expendere censum.
 Interea Romam linquens Victoria virgo,
 Exsul in exilium tribunali ducitur urbis,
 Quo draco funestus ructabat flamina ventris,
 Limpida lethiferis corrumpens æra venenis,
 In tantum ut cives, vasto crepitante tumultu,

A Linqere jam mallet pollutam statibus urbem,
 Exosi latebram qua horrens belva latebat,
 His igitur miseris spondet Victoria virgo,
 Credula si Domino pandant præcordia Christo,
 Lurida pestifero linquentes idola cultu,
 Ut dicto citius truculentam flamine gypsam,
 Quæ turmas vulgi multabat strage cruenta,
 Pelleret e populo, dum mallet credere Christo.
 Quod dum sponderent concordi voce eatervæ,
 Illico squamigerum proturbat virgo chelydram,
 Et procul in vacuas jussit reptare salebras.
 Mox draco crudelis sermonum pondere pressus,
 Deserit obscurum squamosa pelle sigillum.
 Sic virgo felix, æthraâ freta triumpho,
 Ingentem explodit sancta virtute colubrum,
 B Ut nunquam ulterius serpens irrumperet antrum;
 Sed procul abscedens incultis exsulat arvis,
 Jusserat ut gypsam verbo terrente migrare,
 Civibus impendens expulsæ natrice palmam.
 Tunc rogat cives felix vernacula Christi,
 Quatenus in crypta sibi, natrix unde nefandus
 Aufugit, pariter diguentur condere cellam :
 Mox veneranda Dei supplex ut virgo poposcit,
 Insuper et decies senas junxere puellas,
 Quæ precibus crebris laudarent voce Tonantem,
 Odas Davidicas modulantes carmine sancto,
 Tunc procus Eugenius, delubri flamine fretus,
 Thurificare jubet, ianusque offerre Diauxæ.
 Alma sed impertum sprevit complere nefandum,
 C Idcirco machæram stricto mucrone vibrabat
 Crudelis tortor fundendo fluentia cruenta,
 Virgineos artus consecrans sanguine rubro.
 Mox interfector sensit discrimina palmæ,
 Arida marcescens dum torpet dextra lacerti.
 Insuper expertus calloso corpore lepram,
 Vermibus et scatens, efflavit flamen in auras.
 Sic quoque famosis felix Anatolia signis
 Claruit, exsilium sævi perpessa tyranni.
 Consulis en sobolem constrictam nexibus arctis,
 Expertem sensus cum bruta mente vagando,
 Hostibus explosis, restaurat pectus anhelum,
 Quo rumore rudi diversis pestibus ægros
 Conglomerant pariter supantes agmine sanctam ;
 Ollis optatam reddebat virgo salutem ;
 D Nec non et morsum, qui torvam carmine gypsam
 Irritat, ut sanctos crudelis belva lacertos,
 Dentibus horrendis, et rictu rodât aperto,
 Extemplo curat dirumpens vincla chelydri,
 Qui prius in spirâ morsum glomeravit inertem.
 Idcirco cursim festinat credere Christo,
 Agnoscens propriam tantâ virtute salutem,
 Insuper et meritam cumulavit sanguinis ostro,
 Præmia sumpturus cum cœli cœtibus almis.
 Candida post sequitur cum binis martyra sortis,
 Integritas nitidam, nec non et passio rubram
 Plumabant pariter macia virtute coronam.

DE OCTO PRINCIPALIBUS VITIIS.

[Vide notam operi præcedenti præfixam.]

Digestis igitur sanctorum laudibus almīs :
 Quorum tumores sub cœli culmine flagrant,
 Restat, ut ingentes depromant carmina pugnas
 Ex vitis procedentes, virtutibus atque,
 Virginibus Christi quæ cœli regna negabunt,
 Florida lucifusæ claudentes limina portæ,
 Ni virtute Dei procul elimata [Par eliminata] fatiscant,
 Et fugiant furvas Christo trudente sub umbras.
 Ecce catervatim glomerant ad bella phalanges,
 Justitiæ comites et virtutum agmina sancta.
 His adversantur vitiorum castra maligna,
 Spissa nefandarum quæ torquent spicula rerum,
 Æmula ceu pugnat populorum turma duorum,
 Dum vexilla ferunt, et clangit classica salpitræ,
 Ac stimulant Martem legionum cornua cantu.
 His, inquam, denso virtutes agmine plures
 Occurrunt vitis gestantes bellica signa.
 Cassida cum thoracis nec non aucile duelli,
 Et macheram verbi, peccati monstra necantem,
 Se in spatium pariter portant ad prælia mundi.
 Virtutes quoque, parmæ testitudine sumpta,
 Sæva profanorum contundunt tela sparorum.
 Virginitas igitur quæ calcat crimina stupri,
 Quam non deturpat peccati sæva cicatrix,
 Contra bellantes studeat certare catervas,
 Octenosque duces, quibus hærent agmina sæva [Par.,
 sancta],

Viribus armatis nitatur vincere virgo.
 Nec solum prodest tirones sternere stupri,
 Et quæcere suam crudeli vulnere [Par., vibice] C
 [carnem,
 Cætera ni fuerint vitiorum crimina septem,
 Ad diram prostrata necem grassantibus armis.
 Ut populus Domini liquit Memphis sceptris,
 Humida cum siccis pervadens cærulea plantis,
 Et quater annorum complevit tempora densa,
 Hoc est, octoni spatiosa volumina lustris,
 Usquequo promissæ telluris regna capebat.
 Sed plebs Ægypti rubro sub gurgite mersa,
 Quæ turmas Austris densas perdebat aquis,
 Ingleviæ ventris juste signare potestur.
 Quapropter pravas expugnans virgo cohortes,
 Hanc pestem primo diram certamine vincat,
 Quam sequitur acclerata phalanx, luxusque ciborum,
 Ebrietasque simul, nec non et crapula cordis,
 Ingleviæ dapibus quæ semper pascit opimis.
 Sed gula, quæ dulcis lucratur [Par., lurcatur] sercula
 [victus,

Et gestit saturare sui pænetralia ventris,
 Ac stomachum farcire studet præpinguibus extis,
 Jejunii validis pellax prosternitur armis.

Nam protoplastus, quem rex formavit Olympi,
 Ruricolamque rudem palmis plasmaverat almīs,
 Pectora secundans cœlesti flamine vitæ,
 Jam dudum cecidit prostratus fraude gulosa,

A Dum vetitum ligni malum decerperet ambro,
 A quo pestiferum gliscebat semen in orbe,
 Unde seges spissa spurcis succrevit aristis ;
 Ebrietas animos solet enervare virorum.
 Nam sator et mundi regnator post cataclysmum,
 Cum genus humanum multarent æquora Austris,
 Pastinat in scrobibus frondenti [Par., frondentem]
 [paluite vitem,

Atque bibens nectar nudabat turpe veretrum.
 Proles ut stolidè rideret voce proraci,
 Quod probrum cupiunt fratres velare paternum,
 Tertius et primus populi sub veste tegentes.
 Si Bacchus valuit venerandum cogere vatem,
 Ut devoraret sobolem, et genus omne nepotum,
 Dicens : sit famulus Chanaan maledictus in ævum !

B Nunc potius metuit defruti pocula virgo,
 Æthralem linquat ne victrix forte coronam.
 Ebrius ad vitæ se nescit tendere callem,
 Loth quoque qui largus sceleratos vixerat inter,
 Hospes hospitibus præbens umbracula tecti,
 Dapsilis et tribuens cunctis solamina victis,
 Cum scortatores, et mollesorde [Par., orde] cinædos,
 Qui Sodomæ facinus patrabant more nefando,
 Cærulea sulphureis torrerent [Par., torrent quos]
 [flumina flammis,

Nonne sator sobolem stupro cognovit adultam,
 Ebrius in thalamo natarum nescius errans ?
 Quod scelus infandum patraret crimine nunquam,
 Ni mero madidus nesciret jura tororum.

Quid memorem sapæ temulentum nectare Nabal ?
 Qui genus extorris, nec non et nomen avitum
 Ebrius exprobrat, stolidi cum voce, cachinnans.
 Et ni matrona prudens, fore damna marito
 Pervigili sensu nosset ventura maligno,
 Heu quantos demens seu quales stragis acervos,
 A rege spreto pateretur lentus in aula !
 Ut nullum paries mingentem lotia nosset,
 Ante Aurora rubrum quam lumen spargeret arvis.
 Idcirco hanc belvam studeat superare virago,
 Ne balæna [Par., Bellona] vorax valvas explodat
 [Olympi,

Spiritus ut nequeat paradisi scandere sceptrum.
 Dura quidem jugiter virtutes bella facessunt,
 Ingleviem contra, vincentem ferrea corda,
 Sed tamen integritas jejunis viribus obstat,
 D Frangantur dapibus ne propugnacula mentis.
 Nectaris idcirco contemnit pocula mulsa,
 Atque opulenta fugit pro Christo sercula virgo,
 Virginitas felix queat ut servire Tonanti.

Exin certamen stuprorum bella secundum
 Blanda cient caste Christo famulantibus alto.
 Verum virginitas scortorum casta lupanar
 Conculcat pedibus cœni fetentis ad instar :
 Ex hoc nascuntur monstro turpissima verba,
 Nec non scurrilitas, et sævo ludicra gestu,
 Frivolus et fallax amor, ac petulantia luxus.

O quantos qualesve viros, et laude celebres.
 Hæc Bellona ferox sub tristia Tartara trusit,
 Virgineum demens strophosa fraude triumphum!
 Non sic egregiam virtutis perdere palmam
 Forma venustatis valuit compellere Joseph,
 Qui dominam sprevit nequentem retia luxus,
 Et stuprum fugiens pepuli velamina liquit:
 Idcirco felix meruit Memphitica sceptrâ,
 Quem totus celebrem terrarum prædicat orbis.
 Quid referam Judith generosa stirpe creatam,
 Prostibulum regis temnentem pectore puro,
 Et stuprum sceleris calcantem corde profanum,
 Civibus idcirco mortis discrimina passis,
 Casta cruentatum gestavit vulgo [Par., fœva] tro-

Integrum servans devota mente pudorem.
 Sic vitium carnis polluta sorde nocentis [Par., re-

Integritas almo contemnit casta triumpho,
 Æmula virgineis proturbans bella sagittis,
 Lurida prostibuli ne possit serpere virus
 In fibras fragiles succensis torre medullis.

Post philargyria producit tertia bellum,
 Interpretatur vitium quod forte cupido.
 Hæc ductrix pugnae stipatur milite denso.
 Non sola graditur per publica strata pedestria,
 Arma cruenta ferens, et spicula lita [Par., lata] ve-

Hæc comites prava, id est, mendacia mille,
 Fraudes et fures, ac falsis frivola gestis,
 Appetitus turpis lucri, et perjurâ inepta,
 Atque rapinarum maculatos crimine quæstus,
 Conglobat in cuneum cum falsis testibus ardens;
 Ut Psalmista canit lacrymans delicta reorum,
 Semper avaritiæ nummi servire volentum:
 Thesaurizat et ignorat cui congreget illa.
 Paulus apostolico promulgat famine doctor,
 Cunctiorum causam contestans esse malorum.
 Hoc vitium idcirco conatur frangere virgo,
 Dum facinus vastum loculi gestator avarus
 In Dominum lucis strophâ patraverat atra,
 Credita qui rabidis furtim marsupia palmis
 Compilat, et stipem cupidus clam fraudat egenum.
 Ultio quapropter lethali calce reatum
 Vindicat, et furem crudeli verberare plectit;
 Qui regem cœli redimentem sæcla cruore
 Vendidit argenti cæcatus muere demens.
 Nec non Hebrææ goulis reguator avarus,
 A quo florigera fraudatur vinea Naboth,
 Conjuge crudeli schedam scribente nefandam,
 Hoc scelus amborum strophoso crimine gestum
 Castigat [Par. add. ex] superis prospectans arcibus

Namque cruenta canes fluxere fluenti tyranni,
 Qua dudum occubuit scopulorum grandine vasto,
 Innocuus princeps, qui nullum læserat armis.
 Jezebel vero quæ Tomum scripsit ad urbem,
 Atque probos Domini multavit dira prophetas,
 Acriter horrendi diacerpant dente molossi,

A Membraque purpureo tabo perfusa ruebant.
 Sic quoque quassatis princeps sub nocentibus urbis,
 Perdidit aurati vitam per lucra metalli.
 Tale fuit lethum miserorum forte clientum,
 Quos simul ad montem saxorum turba terohat.
 Cum Domini populos muri pinnacula septem
 Denso vallaret cuneo fulgentibus armis.
 Salpiscis et clangor, nec non et classica sistri:
 Horrendum incussere metum per corda virorum,
 Mox eversa ruunt urbis fastigia fractæ,
 Quæ dudum steterant septenis arcibus amplæ.
 Aurea sic cupidus cumulans crepundia quæstu,
 Farcit egens Jugiter fulvo numismate saccum,
 Et tamen expleri rabies ambusta negatur.
 Ceu laris accensi crepitant incendia flammis
 B Amplius, et quanto fuerint augmenta rogorum,
 Tanto plus siumt ut torris fomite flagrent,
 Sic igitur cupidus nec non infernus, et ignis
 Conferri possunt terne paradigmata rerum.

Ast vero quartam trux congregat ira catervam,
 Quæ semper furibunda cupit discrimina belli,
 Et ciet ad pugnam mentes discordia fratrum,
 Dum copulata piæ disruptit fœdera pacis.
 Ex hac nascuntur cædes cum strage nefandæ
 Et clamor vocis, simul indignatio frendens.
 Sed moderata gerat cotram patientia contra [Par.

Atque cruentatum ferro fractura cerebrum,
 Iræ bacchantis strepitum comescit enormem,
 Vincere ne valeat Furiarum maxima mentes,
 C Quamvis Gorgoneo stridat maculata cruore,
 Atque venenatis mordendo sibilet hydris.
 Dum caput ex Erebo migrantis Alia noctis
 Tollit, et in mundum Stygiis emersa latebris,
 Suscitât Allecto scævâs ad scandala mentes,
 Hæc solet ad bellum ferratos ducere contos,
 Horrida facturos animabus vulnera sanctis,
 Nostras ni Dominus mentes defendat inermes.

Tristitiæ quinto grassantia bella tumultu
 Virtutum muros et propugnacula frangunt,
 Tironesque Dei vexant crudelibus armis.
 Quamque pusillanimis trux desperatio mentis
 Opprimit incautam obtento rancoris amari;
 Bellator Christi sed mox umbone retundit,
 D Gesta tristitiæ et pariter genus omne mucronum,
 Quæ mentem stimulare solent, ne forte fatiscat

[Par., resistat].
 Hunc morbum ægroti medicantur gaudia cordi,
 Spiritus et læto moderans præcordia gesto,
 Nec rigor et rancor mentis penetralla turbent,
 Ut nequeat Christi securus vivere miles.
 Frangatur potius mox desperatio mœsta,
 Ne ruat in præceps mentis statura labantis,
 Si firmo careat nostri fundamine Christi,
 Qui semper tremulos tutatur gratia gratis
 Et nullum patitur lethali vulnere labi,
 Ne desperatus medicantem spreverit æger.
 In geminas istud nomen se dividere partes
 Creditur, et duplici dirimuntur tramite causæ.

Una salutaris tendens ad limina lucis,
Altera mortalis penetrans ad Tartara tetra,
De qua nos salvare Deus dignetur ab arce.

Hinc aciem textam torpens Acedia ducit,
Otia quæ fovet et somnos captabit inertes,
Inportuna simul verborum frivola sonum,
Instabilis mentis gestus et corporis actus,
Inquietudo simul stipatur milite denso.
Pervigil hanc pestem calcat constantia mentis,
Quæ cetra Christi gestit defendere vitam,
Hostibus explosis secura pace potitur.
Spiritus ille vagus cupit ut mens otia quærat;
Occupet et studium jam somnolentia sensus,
Sedula sollicitum pulset ne lectio pectus,
Lumina nec vigiliam Scripturæ tramite tendant [Par.,
[tendat].

Septimus insequitur densis exercitus armis,
Quam pestem prisci dicunt kenodoxia Græci,
Vana quod in Latium transfertur gloria nomen.
Hæc protoplastum pellexit fraude colonum,
Dirum persuadente scelus fautore malorum,
Tales ex atro dum rapit pectore voces:
In quacunq; die vultis decerpere fructum,
Mox patefacta fiunt vestratæ lumina frontis,
Nec non divini vobis comitantur honores.
O quam falsa lato spondebat frivola mendax,
Et concessa rudia fuscaret munera vitæ!
Nonne satis foret ut quadro cum cardine mundus,
Quem vertigo poli longis anfractibus ambit,
Usibus humanis serviret rite per ævum,
Jafula terrenos ni cœli comat alumnos?
Heu scelus, heu facinus, miseris mortalibus ortum
[Par., miserum.... ævum]!

Et hac ex vana præsertim gloria fretus,
Haud metuit princeps, spe circumventus inani.
Ex hoc gignuntur vitiorum fomite clades,
Lethiferi primum verbi contentio præceps,
Inde heresis gliscit, nec non jactantia crescit,
His quoque congregitur præsumptio trux novitatum,
Sed tiro infracta tactus testudine Christi,
Horrida vulnifici detrudit spicula ferri.

Octavam cumulat truculenta superbia turmam,
Militibus Christi torquentem pila piacili,
Quæ glomerare studet ventosa fraude maniplos,
Et graditur semper fastu comitata maligno,
Dum pedibus pergit per mundi crimina fallax.
Sed cristata caput quassat sub nubibus atris.
Nam plerumque probos propriis prosternere telis
Nititur, et strages alienis facit at armis.
Nascitur atra frutex ex ista radice frondens,
Et nemus umbrosum diro de semina surgit.
Primo contemptus procerum præcepta doceantur,
Dum mentis typhus ventoso pectore turgat;
Nec non invidiæ pestis progignitur inde,
Quæ solet æquales tumido contemnere fastu,
Atque satellitibus spreto regnare superba.
Namque per invidiam lethalia sceptræ vigebant,
Dum prædo pellax et tetra mortis amator
Auctorem generis strophæ pellexit inani,

A Scanderet ad superas arces ne turba nepotum.
Sic quoque livoris tabo corruptus enormi,
Splendida germani dirupit fœdera frater,
Pinguia qui primus combusserat exta bidentum,
Despiciente Deo crudellis munera Cain.
Inde prava seges gliribus deuscescit acerbis,
Sanguine purpureo dam sævus rura cruentat;
Inde superbarum nascuntur murmura vocum,
Et crimen cordis dicto parere negantis,
Ac lacerans homines trux detractatio linguæ.

Cætera quæ dudum numeravimus agmina septem,
Inter mortales terrena stirpe creantur.

Ast vero monstrum de quo nunc pagina fatur
Principium sumpsit super alta cacumina cœli,
Angelicus princeps, et protus lucifer æthræ,
Ex Aquilone suum dum aulimare tribunal
Gestiit, et Domino similem se fraude spondit.

Namque novem lapidum forma phaleratus amœna,
Contra Creatorem frustra turgescere cœpit,
Dum scelus horrendum tetro sub pectore versat,
Ut Dominum propriis æquaret viribus audax,
Lucifer idcirco, deserto climate cœli,
Nigra satellitibus stipatus Tartara farsit.
Cœlicolas ista prostravit belva superbos,
Qui prius angelica fulserant luce corusci,
Sedibus et superis florebant sorte beata.

Tertia stellarum rueret dum portio præcepæ,
Lucida bis tantum manserunt sidera sursum.
Denique si potuit cœli multare catervas,
Pestiferam natrix ructans de fauce venenum,
Plus se terrenus mundani cultor agelli,
Hic metuat multo gypsum lacerare superbam.
Talia monstra potest humilis superare satelles,
Qui tumido nescit mentis turgescere typho,
Atque superbiorum conculcat crimina morum.
Nequidquam integritas famæ præconia captat,
Si cordis peplum corrodens linea sulcat;
Si mentis gremium ventosa superbia farsit,
Frustra virginitas laudem rumoribus optat.
Culmina celsa valet humilis conscendere virgo,
Si sequitur Christum formam qui præstat alumnos,
Et mundi maculas purgat sanguine fuso.

Sed ne materiæ moles, ceu sarcina grandis,
Depriimit, ut cunctas non possit charta coronas
D Prendere virgineas, aliis sed plurima restant
Percipienda, rudem malunt qui noscere sensum,
Ingenuis sui nolunt torpescere cotem,
Non aciem cordis scrabra rubigine perdunt,
Otia nec propriam linqunt obtundere mentem,
Quin potius sacros versant sub pectore libros,
Crebro scrutantes præscripta volumina legum,
Quæ superant mellis mulsam dulcedine, gustum
Flaventisque favi, cecinit quod carmine vates.
Sic lector libri solers, et gnarus amator,
Nititur electos Scripturæ carpere fructus,
Ut pecus agrestes ex prato vellicat herbas,
Nocturnis recubans quas rursus ruminat horis.
Sed sus cognoscit volutabri sordibus apti,
Alternare nequit crasso sub gutture rumen,

Dum stratis recubans porcaster pausat obesus
 Juncis et stipulis necnon flicumque manipulis.
 Ante dies, inquam, quanquam mihi Quintilis ardens,
 Sextilis aut etiam protelent tempora terris,
 Deficiet, totam quam possim pandere famam,
 Virginibus castis fantem præconia laudis.
 Nec valet immensum perfecte forte pudorem,
 Garrula raucisono complecti pagina versu,
 Quamvis millenis collaudent ora loquelis,
 Sicut folligenis respirant organa flabris,
 Musica concisis, et clamat barbata bombis.
 Vineæ parva mihi flaventes protulit uvas,
 Quamvis in gracili vernaret pampinus arvo.
 Unde pudicitia carpens de palmite botros,
 Ocius expressi metrorum pauca musta;
 Non tamen arbitror quod acescant prorsus in ævum,
 Aut dentes strident in potu forte bibentum,
 Ni fallax caupo strophas infundat aquosas,
 Qui solet interdum mercantes fallere lymphis,
 Dum studet in cuppis defruiti perdere nectar.
 Taliter astipulans natos de vile racemos,
 E quibus in prælo plantis contunditur uva.
 Jam tempus cogit currentes claudere versus,
 Rustica magnificis condentem carmina sanctis,
 Terminus æquoreo dum venit margine metri,
 Ponti spumosas ut nauta transfretat undas,
 Maxima per modicam dimensua cærulea linteum,
 Attigit optatum lassus de gurgite litus,
 Turgida ventosis deponens carbasa malis,
 Antennasque simul solvens de parte rudentum,
 Anchora fluctivagam nunc sistat metrica barcam,
 Ut saltem in portu quassatus navita flustris,
 Ad requiem tendens, optata sorte fruatur.

Hos igitur pauper supplex obsecro patronos,
 Virgineis proprium comentes actibus ævum
 Et famulas Domini precibus pulsabo misellus,
 Integritate sua quæ Christi regna merentur,
 Limpida stelligeri scandentea culmina cæli,
 Ut Dominum pulsent clamosa voce Tonantem,
 Qui solet indignis ultro miserescere vernis,
 Conversisque reis nozarum solvere vincula,
 Quatenus ante diem qui vitæ lumina claudit,
 Nec non ante diem qui mortis limina pandit,
 Cuncta piaculorum solvantur gesta meorum,
 Et quodcunque mali gessit lasciva juvenus,
 Deleat æternus, cælorum gloria, Christus
 Clementer veniam tribuens, peccata remittat,
 Actibus, aut dictis, seu solo noxia sensu;
 Sic mihi dignetur sanctorum summa potestas,
 Præsidium misero devote ferre vicissim,
 Quos ego virgineo descripsi carmine metri,
 Ut minime lateant castorum sarta per orbem,
 Qualiter ex propria meruissent carne coronas.

Sed vos virgineis comit quos infula sertis,
 Hoc opus adversus querulos defendite scurras,
 Reprehensorum claudentes labra loquentum,
 Cum tamen baud metuum scurrarum dicta legentum,
 Qui malunt vatam schedas lacerare canentum,
 Dum furvas verbi querunt in luce tenebras,

A Planaque rimantur tortas per rura salebras,
 Littera si titubet, vel certe syllaba nutet,
 Si genus, aut numerus, vel casus ab ordine cedat,
 Si persona triplex maneat, duplexque figura,
 Quinquies et currant verborum tempora rite,
 Nec tamen emendant titubantis grammæ poetæ,
 Sed semper cupiunt scriptorum carpere chartas
 Ut caper hirsutus rodit cum dente racemos,
 Floribus evacuaens frondenti palmite vites,
 Qui quondam vexit populi in deserta piaculum;
 Sanxerunt veteris quod scita voluminis alma.
 Talia sed timidus dictorum tela paveseat,
 Qui propriis nunquam confidit belliger armis,
 Cassida nec capiti discit prætereendere metri,
 Nec spinam lorica noscitur defendere prosæ;
 B Armet sed dextram capulus, ceu parma sinistram,
 Cruraque non careant ocreis, nec femina ferro,
 Neu timeat scriptor terrentis ludrica linguæ.
 Nam tremulos terret nocturnis larva latebris,
 Quæ solet in furvis semper garrire tenebris,
 Sic quoque mascharum facies cristata facessit,
 Cum larvam, et mascam miles non horreat audax,
 Qui proprio fretus præsumit fidere questu.

Cum sit digestus sanctorum sexus uterque
 Alta supernorum qui scandunt arva polorum,
 Octonusque simul peccati calculus atri
 Expositus gracili verborum clave patenter,
 Quem Deus a nostri detrudat pectoris antro,
 Et procul, in furvas emigret læoe tenebras.

C Hoc opus ut cuucti rimentur mente benigna,
 Dum patulis laudent textum sub fronte fenestris,
 Quod geminum constat discretis forte libellis,
 Ut mihi cum precibus peccati vincula resolvant,
 Et pretium libri pendant oramine ocreo,
 Quatenus æthereum qui servat regimine regnum,
 Principio vel calce carens et temporis expers,
 Cui dedit aut dempsit nil mundi longa vetustas,
 Arbitræ æternum mihi jam miserescat in ævum.
 Qui lætabuntur per cæli culmina sancti,
 Atque catervatim laudabunt voce Tonantem;
 Patriarchæ primo, qui gentis germina sacræ,
 Et sobolem, stirpemque rudem genere nepotum,
 Per turmas pariter procedunt agmine denso,

D Et regnatoris stipant sublime tribunal,
 Illic et vatam lætatur turma priorum,
 Quæ quondam cecinit nostri cunabula Christi,
 Cum restauraret labentia sæcla redemptor,
 Expurgans veterum clemens monumenta malorum.
 Illic martyribus florescit vita perennis,
 Vulnere qui diro quærebant præmia mactæ,
 Purpureo patulum mercantes sanguine regnum,
 Quo confessorum gaudebunt agmina sancta,
 Quamlibet expertes effusi sanguinis essent,
 Sed tamen egregiam meruit confessio palmam.
 Illic virginibus, qui linquunt lurida carnis
 Gaudia terrenæ, confertur gloria regni,
 Dum decies denis modulantur millibus odas,
 Et quater undecies conclamat carmina Christo,

Agnam sectantes, qui quondam sanguine rubro
Sordida peccantis sæcli maledicta piarat.
Cum his cœlicolæ qui fausta sorte fruuntur,
Atque coronati gestant vexilla tropæi,

A Quique catervatim densis cœleste tribunal
Millibus in gyro vallabant sidera supra,
Ultimus in requiem divino munere fretus,
Adduci merear, Christo regnante per æthram.

DE BASILICA ÆDIFICATA A BUGGE

FILIA REGIS ANGLIÆ.

[Hæc duo carmina (hoc et sequens, *de Aris*) contuli cum
cod. Ms. Bibl. Reg. Paris. 8318, ubi sine distinctione unum
pœma efficiunt, priore post primam posterioris sectionem
inserto. Prius exstat inter A. Mai Classicos Auctores
(8, Rom.), vol. V; posterius inter opera Rhabani Mauri
et Alcuini, quibus falso ascripta sunt. G.H.S.]

Hoc templum Bugge pulchro molimine struatum
Nobilis erexit Centwini filia regis,
Qui prius imperium Saxonum rite regebat,
Douce, præsentis contemnens culmina regni,
Divitias mundi rerumque reliquit habenas,
Plurima basilicis impendens rura novellis,
Qua nunc Christicolæ servant monastica jura.
Exin sacratam perrexit quærere vitam,
Dum proprium linquit Christi pro nomine regnum;
Qui tamen ante tribus gessit certamina pugnis,
Et ternis pariter confecit bella triumphis.
Sic rexit regnum plures feliciter annos,
Donec conversus cellam migravit in almam,
Inde petit superas meritis splendentibus arces
Angelicis turmis ad cœli culmina ductus,
Cœlicolis junctus lætatur sorte superna.
Post hunc successit bello famosus et armis
Rex Cadwalla potens regni possessor et hæres.
Sed mox imperium mundi sceptrumque relinquens,
Tergida cum ratibus sulcabat cærula curvis,
Et maris æquoreos lustrabat regmine campos,
Algida ventosis crepitabant carbasa flabris,
Donec barca rudi pulsabat littora rostro.
Exin nimbosas transcendit passibus Alpes
Aggeribus niveis et montis vertice septas.
Cujus in adventu gaudet clementia Romæ,
Et simul ecclesiæ lætatur clerus in urbe,
Dum mergi meruit baptismi gurgite felix.
Post albas igitur morbo correptus egrescit,
Donec mortalis clausit spiracula vitæ,
Alta supernorum conquirens regna polorum,
Clarum stelligeri conscendens culmen Olympi.
Sed his principibus cœlum penetrantibus altum,
Quorum descripsi jam bina vocabula dudum,
Tertius accepit sceptrum regnator opimum,
Quem clamant Ini certo cognomine gentes,
Qui nunc imperium Saxonum jure gubernat,
Quo regnante novum præcelsa mole sacellum
Bugge construxit supplex vernacula Christi,
Qua fulgent aræ bis seno nomine sacræ. ▽
Insuper apsidam consecrat Virginiis aræ,

Præsentem ergo diem cuncti celebremus ovantes,
Et reciproca Deo modulemur carmina Christo.
B Menstrua voluntur alternis tempora festis,
Et vicibus certis annorum lustra rotabunt.
Dulcibus antiphonæ pulsant accentibus aures,
Classibus et geminis psalmodum concrepet oda,
Hymnistæ crebro vox articulata resultat,
Et celsum quatiat clamoso carmine culmen.
Fratres concordi laudemus voce Tonantem,
Cantibus et crebris conclamat turba sororum.
Hymnos ac psalmos et responsoria festis
Congrua promamus subter testudine templi,
Psalterii melos fantes modulamine crebro,
Atque decem fidibus nitamur tendere lyram,
Ut Psalmista monet bis quinque psallere fibris.
Unusquisque novum comat cum voce sacellum,
Et lector lectrixve volumina sacra resolvat.
C Istam nempe diem, qua templi festa coruscant.
Nativitate sua sacravit virgo Maria,
Quam jugiter renovant Augusti tempora mensis [*Deest
in Edd.*],

Dividitur medio dum torrens sextilis orbe,
Qui nobis iterum restaurat gaudia mentis,
Dum vicibus redeunt solemnia festa Mariæ.
Et veneranda piis flagrant altaria donis.
Hæc domus interius resplendet luce serena,
Quam sol per vitreas illustrat forte fenestras,
Limpida quadrato diffundens lumina templo.
Plurima basilicæ sunt ornamenta recentis,
Aurea contortis flavescunt pallia filis,
Quæ sunt altaris sacri velamina pulchra.
Aureus atque calix gemmis fulgescit opertus,
D Ut cœlum rutilat stellis ardentibus aptum,
Sic lata argento constat fabricata patena,
Quæ divina gerunt nostræ medicamina vitæ,
Corpore nam Christi sacroque cruore nutrimur
Illic crucis ex auro splendescit lamina fulvo,
Argentique simul gemmis ornata metalla.
Illic quoque thuribulum capitellis undique cinctum
Pendet de summo, fumosa foramina pandens.
De quibus ambrosiam spirabunt thura Sabæa,
Quando sacerdotes missas offerre jubentur.
Nunc clara ingenito dicatur gloria Patri,
Nec minus et genito promatur gloria Nato
Spiritus atque sacer consorti laude fruatur.